

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Zhodnocení dopadů legislativních změn daně z příjmů fyzických osob na příjmy státního rozpočtu po roce 1993

Bc. Lucie Kotrbáčková

© 2016 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Lucie Kotrbáčková

Podnikání a administrativa

Název práce

Zhodnocení dopadů legislativních změn daně z příjmů fyzických osob na příjmy státního rozpočtu po roce 1993

Název anglicky

Incidences Evaluation of the Personal Income Tax Legislative Changes on Budget Revenues after the Year 1993

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy legislativních změn zhodnotit dopady těchto změn na zdanění příjmů fyzických osob v České republice po roce 1993 a navrhnout vhodné doporučení pro další vývoj tohoto zdanění.

Metodika

Při řešení problematiky bude provedena kompilace poznatků z relevantních zdrojů včetně klíčových zákonů. Na základě analýzy budou vyhodnoceny dopady legislativních změn ve zdanění příjmů fyzických osob od roku 1993. Pro posouzení skutečných dopadů jednotlivých změn budou využita sekundární data, pomocí kterých budou pomocí komparace vypracována vyhodnocení a následně navržena možná řešení pro lepší účinnost změn.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Daň, reforma, fyzická osoba, daňové zatížení, základ daně, sazba, příjem.

Doporučené zdroje informací

BONĚK, V. *Lexikon – daňové pojmy*. Ostrava: Sagit, 2001. ISBN 80-7208-265-5.

KLAZAR, S. *Redistribuční dopady zdanění a důchodového systému a jejich reforem*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 130 s. ISBN 978-80-7357-702-5

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

ŠIROKÝ, J. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SD, odraz ekonomické krize v daňové politice EU, zdanění finančního sektoru*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. včetně CD. Praha: Linde Praha, 2013, 386 s. ;. ISBN 978-80-7201-925-0.

ŠIROKÝ, J. *Daňové teorie : s praktickou aplikací*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-005-8.

VANČUROVÁ, A. a LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2014*. 12., aktualiz. vyd. Praha: 1. VOX, 2014, 391 s. *Ekonomie* (1. VOX). ISBN 978-80-87480-23-6

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 10. 10. 2015

Ing. Helena Čermáková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 20. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení dopadů legislativních změn daně z příjmů fyzických osob na příjmy státního rozpočtu po roce 1993" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Gabriele Kukalové, Ph.D. za velmi cenné rady a připomínky při psaní této práce a panu Mgr. Pavlu Karáskovi za jazykové a stylistické korekce.

Zhodnocení dopadů legislativních změn daně z příjmů fyzických osob na příjmy státního rozpočtu po roce 1993

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá zhodnocením dopadů legislativních změn ve zdanění příjmů fyzických osob po roce 1993. Představuje jednotlivé reformy a změny, jak šly chronologicky za sebou a jak ovlivnily samotné zdanění fyzických osob. Stěžejní částí práce je zmapování a zhodnocení důležitých změn ve zdaňování příjmů fyzických osob probíhajících od roku 1993 až do současnosti. Cílem práce je vyhodnotit úspěšnost změn, s nimi spojené příjmy do státního rozpočtu a posoudit vliv jednotlivých makroekonomických ukazatelů na výši vybrané daně z příjmů fyzických osob.

Klíčová slova: Reforma, daň, fyzická osoba, zdanění, daňové zatížení, základ daně, sazba, příjem

Incidences Evaluation of the Personal Income Tax Legislative Changes on Budget Revenues after the Year 1993

Summary

This thesis is focused on evaluation of the effects of legislative changes in personal income taxation after the year 1993. It describes particular reforms and changes in chronological order and their effect on personal income taxation. The body of this thesis consists of mapping and evaluating important changes in personal income taxation. The aim of this thesis is to review how successful the changes were and consequently how great the effect on state budget was, but also to evaluate the impact of each macroeconomic indicator on the amount of personal income tax collected.

Keywords: Reform, Tax, Natural person, Taxation, Tax Burden, Tax Base, Rate, Income

Obsah

1	ÚVOD.....	10
2	CÍL A METODIKA.....	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika.....	12
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	15
3.1	Základní pojmy.....	15
3.1.1	Vlastnosti a funkce daní.....	15
3.1.2	Konstrukční daňové prvky.....	17
3.1.2	Daňové zatížení.....	24
3.1.3	Daňová incidence.....	26
3.2	Daňový systém.....	27
3.2.1	System České republiky.....	28
3.3	Daňová reforma.....	31
3.4	Rozpočtová soustava v ČR.....	32
3.4.1	Veřejné rozpočty.....	33
3.4.2	Státní rozpočet ČR.....	35
4	ANALYTICKÁ ČÁST.....	38
4.1	Provedené změny v letech 1993 – 2014.....	38
4.2	Faktory ovlivňující výši daňových příjmů.....	55
4.2.1	Vliv HDP na daňové příjmy.....	56
4.2.2	Vliv inflace.....	58
4.2.3	Vliv nezaměstnanosti.....	59
4.2.4	Podávání daňových příznání.....	59
4.3	Lineární regresní analýza.....	60
4.3.1	Analýza vztahu mezi HDP a výši příjmů.....	61
4.3.2	Analýza vztahu mezi mírou inflace a výši příjmů.....	62
4.3.3	Analýza vztahu mezi mírou nezaměstnanosti a výši příjmů.....	63
4.4	Regresní ekonometrický model.....	64
5	VÝSLEDKY A ZHODNOCENÍ.....	70
5.1	Zhodnocení výsledků ekonometrického modelu.....	70
5.2	Zhodnocení legislativních změn na základě výše příjmů.....	70

5.3	Příjmy v letech 1993 – 2014	71
6	ZÁVĚR	74
7	POUŽITÉ ZDROJE	76
	Monografické publikace	76
	Právní předpisy	77
	Internetové zdroje	78
	Seznam zkratk	83
	Seznam obrázků	83
	Seznam grafů	83
	Seznam tabulek	84
8	PŘÍLOHY	85

1 ÚVOD

Od roku 1993 proběhlo v České republice velké množství reforem a změn v daňové problematice. Veškeré tyto přeměny byly a vždy budou velmi společensky sledovaným tématem. Zejména z důvodu ovlivnění příjmu každého občana.

Každá vláda, která v dané době chystá jakoukoliv změnu v daňovém systému, si musí být vědoma základních ekonomických a společenských pravidel. V posledních letech se jak pravicové, tak levicové vlády snaží o snižování celkové daňové zátěže poplatníků. Pro splnění tohoto cíle je nutno dodržovat pravidla tzv. Lafferovy křivky (Láchová, Vančurová, 2014). Ta demonstruje míru závislosti sazby daně a příjmů z daní. Pokud se sazba dostane za pomyslný vrchol, je další zvyšování sazby kontraproduktivní a vede k opačnému efektu, než byl původně zamýšlený, a to je právě větší výběr daní (Kubátová, 2009). Pokud si vlády dopředu dobře nepromyslí zamýšlenou změnu, může tato novelizace vést k protichůdným “akcím” poplatníků. Začnou své příjmy přesouvat jinam, pracovat bez povolení, bez smluv, na tzv. Švarcsystém a celkově dané kroky vedou k podpoře šedé ekonomiky. Ta v České republice v roce 2015 dle studie společnosti VISA činila 15,1 %. Díky vhodným ekonomickým podmínkám a legislativním změnám však toto číslo rok od roku klesá. Je zde proto patrný správný vliv a přístup vlád k potlačení této části ekonomiky. I přes tuto snahu, většina provedených změn v oblasti daní nebyla tak úspěšná.

Majorita změn je prováděna zejména proto, že se vláda pokouší pokrýt schodky rozpočtů či postupně splácet státní dluh, který v roce 2015 činil více než 43 % HDP. Proto se politici a vlády snaží tyto problémy řešit zejména zvyšováním daní, v poslední době spíše těch nepřímých, protože daně přímé jsou pro poplatníky viditelné lépe a více. Zejména fyzické osoby mající příjmy ze závislé činnosti, vidí odvody do státního rozpočtu každý měsíc nejvíce. Právě fyzické osoby jsou nejvíce citlivé na zdanění jejich příjmů, obzvláště když jejich daně tvoří téměř 21 % z celkových daňových příjmů bez započtení sociálního pojistného. V roce 2014 výše příjmů daně z příjmů fyzických osob činila 133 123 mil. Kč, což představuje 20,79 % na vybraných daních (zahrnuje daň z příjmů fyzických osob podnikatelů a daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti).

Daňové zatížení poplatníků daně z příjmů fyzických osob je nejkomplicovanějším činitelem celého daňového systému, který nejvíce postihuje populaci a tím i její chování, zvyklosti i její politické reference (Zajíčková, Boháč, Večeř, 2012). I z tohoto důvodu se jednotlivé vlády od roku 2008 nepokusily o zvýšení sazby daně z příjmů fyzických osob, která stále činí 15 %. Problematika zdanění jako celku je ovšem velmi komplikovaná a nelze proto přímo odhadnout dopady a důsledky provedených změn. Ekonomika funguje za pomoci více faktorů, proto je její vývoj pokaždé nejistý. Některé ukazatele lze do jisté míry ovlivnit, některé bohužel vůbec. Proto je velmi podstatné vždy analyzovat všechny faktory, které by případně mohly změny ovlivnit a přisuzovat jim důležitost, kterou v ekonomice mají. Jako příklad lze uvést náhlý nástup ekonomické krize, která v roce 2009 postihla celý svět a i přes mnohé pokusy o ovlivnění výše daňových příjmů, nebyly změny úspěšné, jelikož vláda a stát jako celek nebyly připraveni na tak razantní pokles ekonomiky.

Od roku 1993 prošla Česká republika mnoha změnami, jak historickými, ekonomickými, tak právě i daňovými. Některé úpravy ve zdanění fyzických osob během posledních více než dvaceti let byly bohužel neúčinné a neefektivní, a proto byly brzy zrušeny nebo nahrazeny jinými. Jiné však svůj zamýšlený účel splnily a jsou v daňovém systému České republiky dodnes. Jedním z příkladů je zavedení rovné daně pro fyzické osoby.

2 CÍL A METODIKA

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnocení legislativních změn daně z příjmů fyzických osob na příjmy do státního rozpočtu po roce 1993 na základě analýzy makroekonomických ukazatelů.

Pro dosažení hlavního cíle byl stanoven dílčí cíl, kterým je rozbor jednotlivých legislativních změn v daném období a na jeho základě pochopení souvislostí mezi výší příjmů daně z příjmů fyzických osob a mezi provedenými úpravami či novelami. Dalším dílčím cílem, který byl stanoven, je komparace jednotlivých daňových příjmů v průběhu sledovaného období a vyčíslení změny ve výši příjmů daně z příjmu fyzických osob mezi jednotlivými roky.

2.2 Metodika

Pomocí sekundárních dat převzatých z datové báze Českého statistického úřadu, Finanční správy a Ministerstva financí České republiky budou popsány jednotlivé legislativní změny a jejich dopad na poplatníky daně z příjmů fyzických osob.

V úvodu celé práce budou vysvětleny základní daňové pojmy a definice, které jsou potřeba pro správné pochopení celé problematiky daňových příjmů či příjmů do státního rozpočtu. Tyto základní informace budou primárně čerpány odborných publikací či výročních zpráv Ministerstva financí České republiky.

Pro splnění hlavního i dílčího cíle bude využito popisné a komparativní metody, pomocí nichž bude představeno, k jakým změnám na základě rozhodnutí vlád došlo. Zkoumány budou změny v období od roku 1993 do roku 2014, a to pomocí grafů a přehledů, kde bude popsán stav před a po změně za pomoci statistických dat.

Test hypotéz

V této práci bude zkoumán vztah závislosti mezi závislou proměnnou Y , tj. výše příjmů daně z příjmů fyzických osob a nezávisle proměnnými x – HDP, inflace a nezaměstnanost na hladině významnosti $\alpha = 0,05$.

Pomocí testování hypotéz se zjišťuje, zda náhodná veličina Y , generuje určité vlastnosti, které mohou ovlivnit celý model. Jedná se například odlišnost střední hodnoty náhodné veličiny Y od předem určených konstantních hodnot. Jednotlivá testování obvykle obsahují větší počet zkoumaných proměnných. Tohoto postupu je využito v případě, kdy je zjišťováno, zda jsou jednotlivé nezávisle proměnné účinnější než zbylé. Tento postup lze praktikovat pomocí regresní analýzy.

Regresní analýza

Pomocí regresní analýzy se zjišťují vztahy mezi jednotlivými proměnnými ve zvoleném modelu. Cílem této analýzy je co nejpřesněji vystihnout charakter, průběh, intenzitu a těsnost závislosti zjištěné regresní funkce k potenciační regresní funkci.

Jednoduchá lineární regrese

Pro úspěšné provedení lineární regrese je nutno správně určit proměnné.

Regresní funkci lze zapsat jako:

$$\hat{y} = f(x + b_0, b_1, \dots, b_p),$$

pro kterou platí, že $\hat{y}$ je odhad teoretické hodnoty.

Parametry regresní funkce se určují na základě tzv. metody nejmenších čtverců. Ta se využívá k vyhledání právě takového měření, kde je součet druhých mocnin nalezených chyb minimální.

Pro správné zpracování lineární regresní analýzy je třeba brát v potaz následující podmínky:

- vztah mezi jednotlivými závislými a nezávislými proměnnými by měl být lineární,
- model by neměl obsahovat multikolinearitu,
- rozptyl chyb by měl být konstantní a neobsahovat heteroskedasticitu,
- obsahovat normální rozdělení reziduí (normalita reziduí).

Při porušení těchto předpokladů mohou být odhady, spolehlivosti a výsledky modelu jako celku zkreslené a neprůkazné.

Korelace

Model bude blíže zkoumán i z hlediska korelace. Pomocí korelačního koeficientu budou zjištěny závislosti mezi jednotlivými zvolenými parametry modelu a jejich intenzita. Koeficienty korelační matice jsou odhadnuty pomocí běžné metody nejmenších čtverců. Tento vztah lze uvést jako:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}},$$

kde r nabývá hodnot -1 až 1 . Pokud hodnota korelace nabývá hodnoty přesné hodnoty 1 , je mezi parametry přímá lineární závislost, jestliže hodnota -1 existuje nepřímá lineární závislost. V případě, že se koeficient blíží hodnotě $+1$ nebo -1 je závislost výraznější.

Pomocí indexu determinace R^2 je znázorněna míra spolehlivosti zvolené proměnné. Pokud se hodnota blíží jedné, značí, že se jedná o velmi silnou závislost a dobře prokazatelnou v modelu.

Výsledky provedené jednoduché lineární regrese a jednoduchého regresního ekonometrického modelu budou prezentovány prostřednictvím vlastních výpočtů, které budou získány z uvedených analýz a pomocí statistického programu Gretl. Pomocí nichž bude prokázána / vyvrácena teorie, že výši daňových příjmů daně z příjmu fyzických osob ovlivňují i jiné ekonomické ukazatele, než jen samotné legislativní změny.

V poslední části kapitoly budou zhodnoceny legislativní změny na základě celkových příjmů daně z příjmu fyzických osob.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

V rámci teoretických východisek budou vymezeny základní pojmy a souvislosti, které jsou potřeba pro správnou orientaci v problematice zdanění a daní celkově.

3.1 Základní pojmy

Daň jako taková, může v daňovém systému nabývat různých forem i podob. Proto je nejdůležitější ji vymežit z pohledu jejích vlastností, funkcí a konstrukčních prvků.

3.1.1 Vlastnosti a funkce daní

Daň je povinná, zákonem stanovená platba, která náleží do veřejných rozpočtů. Je neekvivalentní, nenávratná, obvykle neúčelová.

Povinnost zaručuje, že nebudou vznikat tzv. „černí pasažéři“, kteří se nebudou podílet na financování veřejných služeb a budou tak čerpat z veřejných rozpočtů na úkor těch, kteří do nich odvádějí daně.

Zákonem stanovená znamená, že ji určuje zákon, díky kterému se tak liší od příspěvku nebo poplatku, který je založen na dobrovolnosti (poplatek za psa jen pro ty, kteří ho vlastní, apod.).

Neekvivalentnost značí, že výše nemá žádný vliv na to, v jaké výši bude v budoucnu čerpána ze společných příjmů = nezakládá nárok na plnění z veřejného rozpočtu.

Nenávratnost má za význam, že daň se nikdy poplatníkovi zprostředkovaně nevrátí v takové výši, v jaké ji zaplatil. *„Daněmi se odnímají příjmy soukromému sektoru, aby se jejich výnosy mohly stát příjmem veřejných rozpočtů. Na rozdíl od půjček vláda nemusí odejmuté prostředky splácet.“*¹

Neúčelovost daně se vyznačuje tím, že při hrazení daně poplatník neví, na co, v jaké výši a kdy bude použita. Nelze si tak předem určit, zda bude daň zaplacená například na veřejné osvětlení, na stavbu nových silnic a dálnic či na platy státních úředníků.

---

¹ ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady, str. 11.

„**Rozpočtová politika** je definována jako soubor nástrojů, kterými se zabezpečuje finanční stránka hospodaření státu. V tomto užším pojetí se omezuje na analýzu bilancí veřejných rozpočtů, zvláště státního rozpočtu. Naproti tomu **fiskální politika** představuje širší pojem, který kromě rozpočtových cílů sleduje i dosažení potřebných hodnot makroekonomických agregátů.“² To znamená, že daně musí plnit i určité funkce, bez kterých by daňový systém nemohl správně fungovat. Mezi základní funkce, které se v literatuře uvádí, patří:

- funkce alokační,
- funkce redistribuční,
- funkce fiskální,
- funkce stabilizační,
- funkce stimulační.

Alokační funkce zajišťuje, že zprostředkovaně přes daně může stát alokovat finanční prostředky tam, kde je to v danou chvíli podle něj nutné. Umožňuje zvýhodnění prostřednictvím daňových úlev nebo snížením daňové povinnosti.

Pomocí **redistribuční funkce** se stát snaží zmírnit rozdíly v důchodech a řešit tak i sociální rozdíly = bohatší platí více.

Funkce fiskální patří mezi hlavní funkce daní, která zajišťuje schopnost zaplnit rozpočet (ať už státní, nebo jiný veřejný).

Funkce stabilizační pomáhá, aby v obdobích hospodářských růstů do veřejných rozpočtů plynulo více finančních prostředků, a díky tomu se mohou vytvářet rezervy na „horší časy“ = snaží se předcházet a zmírňovat cyklické výkyvy (recese, konjunktury). V případech, kdy není ekonomická situace na dostatečné úrovni, měla by vláda zasahovat do trhu pomocí daní a změn ve vládních výdajích.

Pro všechny subjekty je daň považována za břemeno, a proto se je stát snaží pomocí různých úspor podpořit, nebo naopak, je „trestat“ nebo „vychovávat“ prostřednictvím vyššího zdanění (alkohol, cigarety,...), děje se tak prostřednictvím **funkce stimulační**.

---

² ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady, str. 20.

3.1.2 Konstrukční daňové prvky

Konstrukce daně je sama o sobě velmi složitá a proto je nutné pochopit jednotlivé prvky a jejich vzájemné souvislosti.

Skládá se z řady prvků:

- daňový subjekt,
- předmět daně,
- osvobození od daně,
- základ daně,
- zdaňovací období,
- odpočty od základu daně,
- sazba daně,
- sleva na dani,
- a další.

Daňový subjekt je osoba, která je dle zákona povinna odvézt nebo zaplatit daň. Podle způsobu placení daní dělíme daňový subjekt na **poplatníka** daně a na **plátce** daně.

„**Poplatník** je daňový subjekt, jehož předmět (zejména příjem nebo majetek) je dani podroben“³. V tomto případě je daňové břemeno přeneseno na poplatníka a právě poplatník je nucen danit své příjmy.

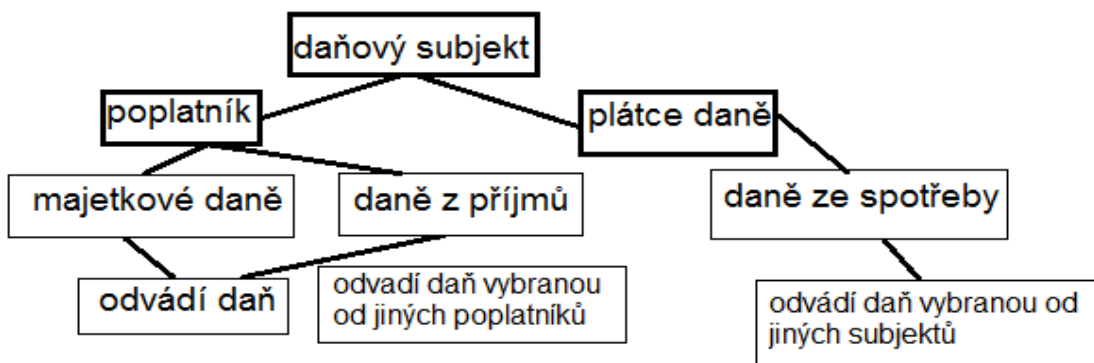
„**Plátce** daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkům pod svou majetkovou odpovědností“⁴. Plátce tak vystupuje jako mezičlánek mezi poplatníkem a státem. Samotný své příjmy nedaní. Například u daní ze spotřeby odvádí vybranou daň zprostředkovaně v ceně své produkce (princip výběru DPH).

---

³ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*, str. 16.

⁴ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*. str. 15.

Obrázek 1 - Výběr základních typů daní

Zdroj: Daňový systém ČR 2014, vlastní zpracování

Předmětem daně je z historického pohledu člověk sám, např. u daně z hlavy, kdy daň musel hradit každý bez rozdílu. V dnešní době tuto daň může připomínat poplatek za svoz komunálních odpadů. Daň z hlavy se v některých případech označuje též jako daň paušální. Všeobecně se předmětem daně chápe veličina, ze které se daň vybírá. Předměty daní, neboli objekty zdanění, dělíme do čtyř základních skupin:

- z hlavy – platil ji každý, bez rozdílu a bez ohledu na výši majetku či příjmu,
- majetek – platí každý, kdo vlastní nemovitost,
- spotřeba – platí každý, kdo spotřebovává určitý produkt,
- důchod – odvádí každý ze své mzdy.

Daň z příjmů fyzických osob má podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů následující předměty daně:

Obrázek 2 - Předměty daně z příjmů fyzických osob

Příjmy ze závislé činnosti (§6)

Příjmy z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru

*Příjmy za práci člena družstva, společníka společnosti s.r.o., komanditisty komanditní společnosti
Odměny člena orgánu právnické osoby, likvidátora*

Příjmy ze samostatné činnosti (§7)

Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství

Podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku

Příjmy ze živnostenského podnikání

Podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku

Příjmy z kapitálového majetku (§8)

Podíly ze zisku z obchodní korporace a úroky z držby cenných papírů

Podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání

Úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách

Příjmy z nájmu (§9)

Příjmy z nájmu movitých věcí, kromě příležitostného nájmu podle §10 odst.1 písm. a)

Příjmy z nemovitých věcí nebo bytů

Ostatní příjmy (§10)

Zdroj: Daňové zákony 2015, vlastní zpracování

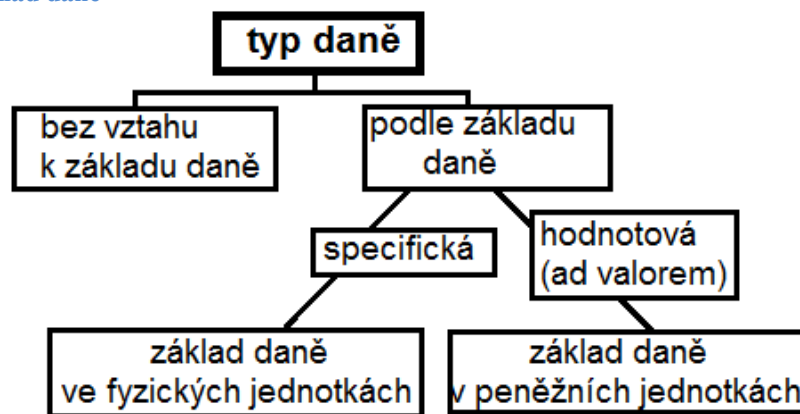
Osvobození od daně určuje tu část předmětu daně, ze které se nepočítá a nevybírání daň. Osvobození od daně se dělí na dvě skupiny:

- úplné osvobození
  - použije se pouze tehdy, pokud jsou splněny všechny podmínky, které určuje zákon,
  - jedná se např. o „příjem z prodeje rodinného domu a souvisejícího pozemku, nebo jednotky, která nezahrnuje nebytový prostor jiný než garáž, sklep nebo komoru a pokud v něm měl prodávající bydliště nejméně 2 roky bezprostředně před prodejem,
  - příjem v podobě ceny z veřejné soutěže,
  - stipendia,

- přijaté náhrady škody,
- příjem získaný ve formě dávky nebo služby z nemocenského pojištění, důchodového pojištění⁵
- apod.
- částečné osvobození
  - např. prvních 306 000 Kč u důchodů je osvobozeno od zdanění, jakákoliv částka nad uvedenou hranici se daní dle platných zákonů jako běžný příjem.

Základ daně se vyjadřuje v jednotkách, které jsou měřitelné nebo zjistitelné. Buď ve formě fyzikálních jednotek (m², kg, hl, t), nebo v hodnotovém vyjádření, v České republice tedy v českých korunách.

Obrázek 3 - základ daně

Zdroj: Daňový systém ČR, 2014; vlastní zpracování

Zdaňovací období

„**Zdaňovací období** je pravidelný časový interval, za který nebo na který se základ daně stanoví a daň vybírá“.⁶

Zdaňovací období je zpravidla určeno zákonem, který určí, kdy a jak se daň odvádí finančnímu úřadu. Některé druhy daní však zdaňovací období nemají a jsou stanoveny k určitému okamžiku, nebo k určitému případu. Jedná se zejména o daň z nabytí nemovitých věcí, kdy se daň odvádí při úplatném nabytí nemovité věci na území České republiky do konce třetího kalendářního měsíce po měsíci, v němž byl proveden vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí apod.

⁵ MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony ...: úplná znění platná k 1.1.2015.*

⁶ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*, str. 21.

Zdaňovací období může být u daně z příjmů právnických osob:

- kalendářní rok (od 1. 1. do 31. 12.),
- hospodářský rok (od 1. dne v měsíci vyjma 1. 1.),
- účetní rok (období je delší než 12 po sobě nepřetržitě jdoucích měsíců),
- období může být kratší než 12 měsíců (např. při převodu jmění společníka, fúzi, rozdělení společnosti a družstva).

Zdaňovací období u ostatních daní:

daň z příjmů fyzických osob

- kalendářní rok,

daň z nemovitých věcí

- kalendářní rok,

daň z přidané hodnoty

- dle obratu plátce čtvrtletní x měsíční,

daň z nabytí nemovitých věcí

- ke dni úplatného nabytí,

spotřební daň

- kalendářní měsíc,

silniční daň

- kalendářní rok,

ekologické daně

- kalendářní měsíc.

Odpočty od základu daně

Odpočty se uplatňují u základu daně, zejména pak u daně z příjmu. Ty zde plní stimulační funkci daní.

Rozlišují se dva druhy odpočtů:

- standardní
  - пониžují základ daně o dopředu stanovenou pevnou částku nebo procentní vyjádřená základu daně při splnění předem zákonem stanovených podmínek,

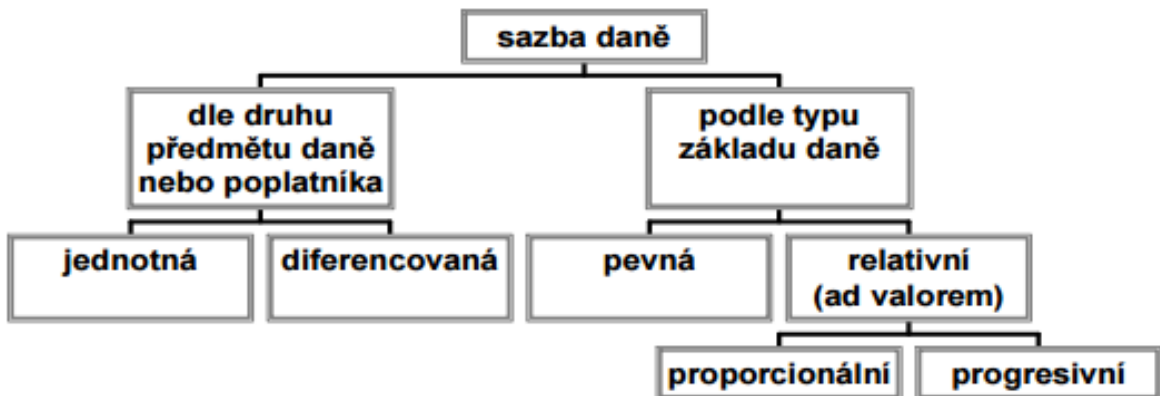
- nestandardní
  - částky, které si poplatník může odečíst od základu daně pouze ve skutečně vynaložené výši (např. dary na veřejně prospěšné účely, úroky z úvěrů pro bydlení,...).

Sazba daně

Je norma, pomocí které se ze základu daně vypočte daň. Úzce závisí s vyměřením základu daně. Sazba daně se dělí podle dvou hledisek:

- podle druhu předmětu daně
  - jednotná – stejná pro všechny předměty daně (DPFO, daň z elektřiny,...),
  - diferencovaná – různá podle předmětu daně (DPH, DPPO),
- podle vztahu k velikosti základu daně
  - pevná – aplikována s fyzikální jednotkou v základu daně (sazba daně z 1 hl piva, 1 ks cigarety, ...),
  - relativní – používána u hodnotového základu daně.

Obrázek 4 - Druhy sazeb daně

Zdroj: VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2014, str. 24

Relativní sazba daně se dále člení na sazbu proporcionální (lineární) a progresivní. **Lineární sazba** roste ve stejném poměru k růstu základu daně. Její procentní sazba se nemění při růstu základu daně. Např. při mzdě 10 000 Kč je sazba 15%, což je daň 1 500 Kč a při mzdě 100 000 Kč je sazba stále 15% a výsledná daň je 15 000 Kč.

Oproti tomu **progresivní sazba** daně plní redistribuční funkci daně. Může nabývat dvou forem. První je tzv. stupňovitá progrese, kdy je příjem subjektu zařazen do tzv. daňového pásma podle jeho výše. Např. 10 000 Kč v pásmu 15 % sazby, 20 000 Kč v pásmu 20 %. Druhým typem je klouzavá progrese. Kdy se příjem zařadí do pásma a část, která pásmo převyšuje, se zdaní sazbou z pásma vyššího. Např. příjem 10 500 Kč – 10 000 Kč se zdaní 15 % a 500 Kč zdaníme 20 %.

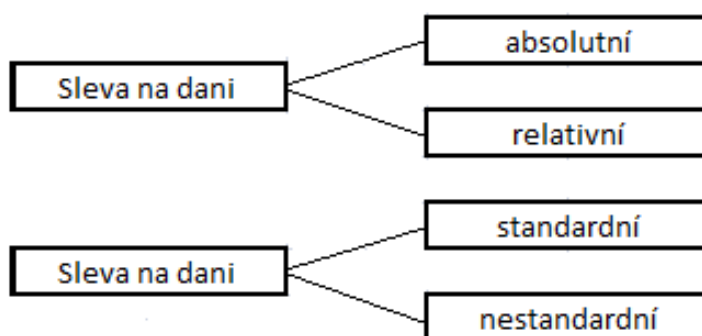
Sleva na dani

Sleva na dani snižuje vypočtený základ daně, který byl dříve ponížěn např. o odpočty od základu daně.

Slevy je možné dělit podle několika hledisek:

- absolutní
  - určena pevnou částkou (např. zaměstnanci se zdravotním postižením),
- relativní
  - od částky daně se odečítá pouze určitá část, obvykle uváděná v procentech (např. silniční daň),
- standardní
  - lze uplatnit při splnění zákonných podmínek (sleva na poplatníka u DPFO),
  - sleva na poplatníka, sleva na studenta, na dítě,
- nestandardní
  - možné snížit pouze o prokazatelně vynaložené výdaje.

Obrázek 5 - Typy slev na dani

Zdroj: VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2014, vlastní zpracování

Osobní důchodová daň

Tato daň je pro práci stěžejní, proto je potřeba její konstrukci ve stručnosti představit.

„Osobní důchodová daň je bezpochyby nejznámější daní daňového systému (v současném pojetí byla zavedena v Anglii v roce 1799). To je dáno tím, že si její výši poplatník uvědomí při obdržení výplatního lístku či při vyplňování daňového přiznání. Z tohoto důvodu je daní nejméně oblíbenou.“⁷

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je tak každá fyzická osoba. Poplatníky dělíme na **rezidenty** a **nerezidenty**. Rezident je fyzická osoba, která má na území České republiky trvalé bydliště a proto podléhá zdanění její příjmy nejen z území ČR ale i příjmy ze zahraničí. Naopak daňoví nerezidenti, ti kteří nemají na území ČR trvalé bydliště, podléhají zdanění jen se svými příjmy z ČR.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou veškeré příjmy, a to i ty nepeněžní. Výjimkou jsou **příjmy vyňaté** (např. cestovní náhrady do zákonných limitů, atd.). Předmětem daně mohou být i příjmy, které jsou od daně **osvobozeny**. Jedná se zejména o některé bezúplatné příjmy, důchody (do limitu), náhrady škody, apod.

Základ daně u příjmů fyzických osob je poněkud složitý. Všechny příjmy jsou rozděleny do jednotlivých dílčích částí, kde je každá posuzována zvlášť. Jednotlivé dílčí základy daně z příjmů jsou uvedeny na straně 13, kde jsou podrobněji rozepsány.

3.1.2 Daňové zatížení

Daňové zatížení tvoří úhrn všech plateb od daňového subjektu, které musí povinně odvádět do veřejných rozpočtů. *„Daňové zatížení poplatníků se vyjadřuje pojmem **daňová kvóta**. Ta je stanovena jako poměr celkových příjmů veřejných rozpočtů, plynoucích ze všech daní včetně odvodů daňového charakteru, k hrubému domácímu produktu (HDP) v běžných cenách“.*⁸ Je také nejvýznamnějším indikátorem daňového zatížení. V praxi se daňová kvóta dělí na jednoduchou a složenou.

Jednoduchá zahrnuje ty příjmy, které mají ve svém slovním určení slovo „daň“ a jsou tak jednoznačně za daň považovány.

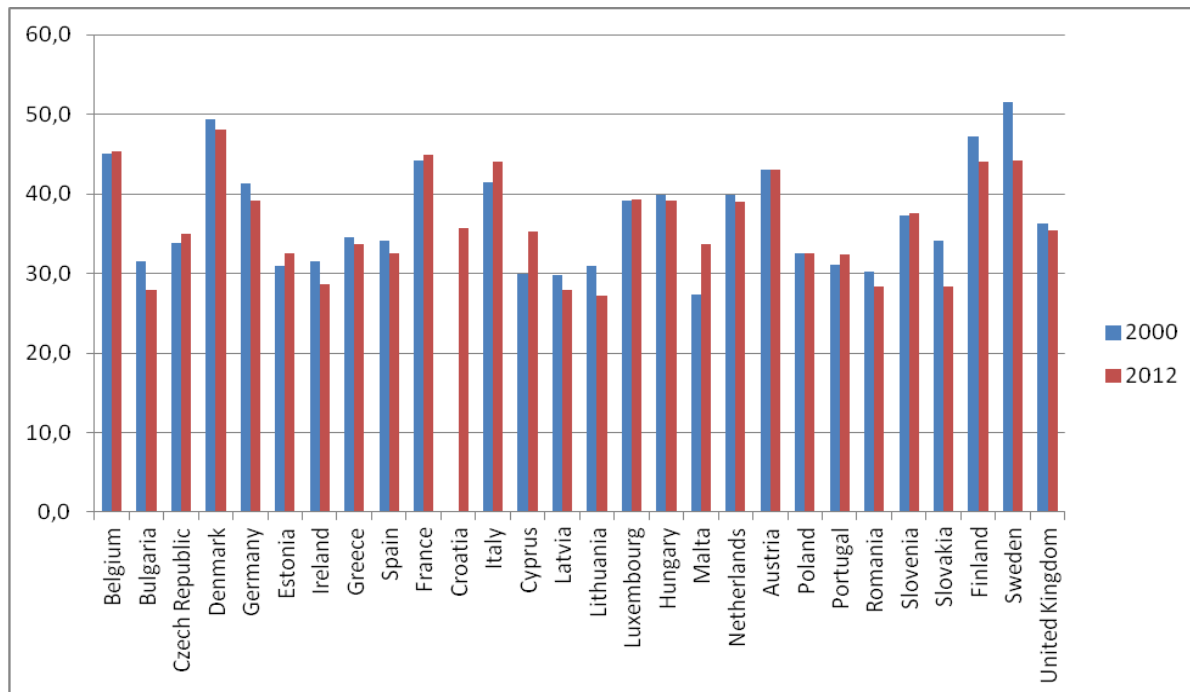
⁷ ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady, str. 57.

⁸ ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady, str.23

Složená obsahuje jednoduchou daňovou kvótu a povinné pojistné na sociální zabezpečení a povinné zdravotní pojištění.

Graf 1 - Daňové zatížení v zemích EU v letech 2000 a 2012

Zdroj: vlastní zpracování podle údajů Evropské komise

Uvedený graf znázorňuje výše daňových zatížení v zemích Evropské unie. V porovnání je uveden rok 2000 a rok 2012. Jak je patrné, v České republice se oproti roku 2000 daňové zatížení zvýšilo z 33,8 % HDP na 35 % HDP (viz. příloha). Což znamená nárůst o 1,2 % HDP. V porovnání s ostatními zeměmi osmadvacítky (EU 28) zaujímá ČR 16. místo s nejvyšším daňovým zatížením a s průměrem EU 28 je o 1,3 % nižší.

Mezi 5 zemí s nejvyšší složenou daňovou kvótou patří Dánsko (48,1 %), Belgie (45,4 %), Francie (45 %), Švédsko (44,2 %). Je zajímavé, že v roce 2000 byla nejvyšší složená daňová kvóta ve Švédsku (51,5 %).

Průměr EU 28 (EU 27) se během posledních 12 let snížil, a to z 37 % na 36,3 %. Hlavní příčinou tohoto poklesu může být jednak snaha vlád snížit daňové zatížení obyvatel, nebo fakt, že v průběhu 12 let do EU přistupovaly nové státy s nižší složenou daňovou kvótou, než byl samotný průměr. Od roku 2000 proběhly tři rozšiřovací vlny, dne 1. 5. 2004 bylo přijato 10 nových států včetně ČR, dne 1. 7. 2007 byly přijaty dvě země a v poslední vlně bylo dne 1. 7. 2013 přijato Chorvatsko. To ovšem ještě nemělo vliv na dostupná data z roku 2000.

3.1.3 Daňová incidence

Daňová incidence je teorie, která se věnuje výzkumu působení mikroekonomických (efektivní využití zdrojů, přerozdělování důchodů) a makroekonomických účinků (zaměstnanost, cenová hladina, růst ekonomiky) vlivu daní na trh a ekonomiku. Tato věda se zabývá zkoumáním účinků a dopadů jak na jednotlivé daně, tak i na celý daňový systém jako celek.

Jedním z nejznámějších ukazatelů dopadu daní z makroekonomického hlediska na jednotlivé daně je tzv. Lorenzova křivka. *“Daně společně s transfery (pro jejichž vyplácení je existence daňových příjmů nezbytná) způsobují přerozdělování příjmů v ekonomice a zmírňují příjmové nerovnosti. Dopad daní a dávek na přerozdělování v ekonomice jako celku se nejčastěji měří pomocí Lorenzovy křivky“.*⁹

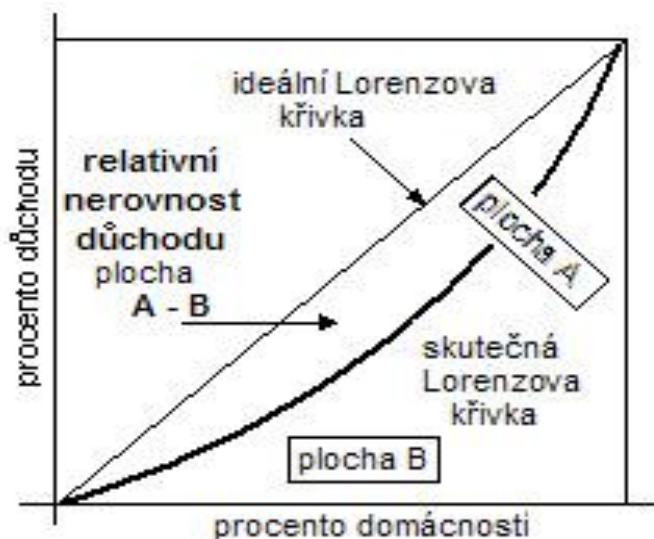
Ta je zobrazena na obr. 6, kde je na ose Y vynesena souhrn příjmů veškerých domácností v dané ekonomice v procentním vyjádření a na ose X souhrn domácností, také v procentním vyjádření. Pro vyjádření změny v příjmech se využívá tzv. Giniho koeficient nerovnosti (G). Určuje rozsah, ve kterém se Lorenzova křivka vychyluje od 45° linie rovnosti. Giniho koeficient může získávat hodnoty od nuly do jedné, kdy hodnota nule je absolutní rovnost, a kdy hodnota jedna je absolutní nerovnost.

Koeficient od roku 1993 roste, v tomto roce nabýval hodnoty 0,194. V roce 2000 to bylo 0,212 a v roce 2010 0,233. Je patrné, že pokud budou vlády navyšovat daně, docílí toho, že budou daňové poplatníky podporovat v potlačení spotřeby a práce. Budou dávat přednost sociálním dávkám nebo práci načerno, což značně podpoří růst šedé ekonomiky. Z toho plyne, že ne každé zvýšení daní by přineslo očekávaný efekt růstu příjmů do státního rozpočtu.

---

⁹ ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady, str. 52

Obrázek 6 - Lorenzova křivka

Zdroj: <http://www.finance-management.cz/ObrazkyDefinice/102LorenzovaKrivka.jpg>

3.2 Daňový systém

„Daňový systém je souhrn všech daní, které se na daném území zpravidla státním, vybírají. Daňový systém zahrnuje rovněž vztahy mezi jednotlivými daněmi a pravidla, podle kterých se daně vybírají.“¹⁰ Jedná se tak o daňovou soustavu v širším pojetí.¹¹ Každý daňový subjekt je zpravidla povinen odvést více daní.

Na kvalitní daňový systém jsou v dnešní době kladeny mnohé požadavky, mezi ty hlavní patří zejména:

- daňová spravedlnost
  - každý subjekt by měl přispívat do veřejných rozpočtů podle svých možností a schopností,
- daňová efektivnost
  - snaha o minimální rozdíly mezi ztrátami z užitku daňových subjektů a výnosů z veřejných rozpočtů = subjekt bude preferovat zboží, na které není uvalena daň, nebo si vybere to, na které je daň výrazně nižší,
- právní perfektnost
  - zajišťuje správné plnění všech funkcí daňového systému,

¹⁰ VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2014*. str. 49.

¹¹ Daňová soustava = úhrn všech vybraných daní na určitém území za určitý čas.

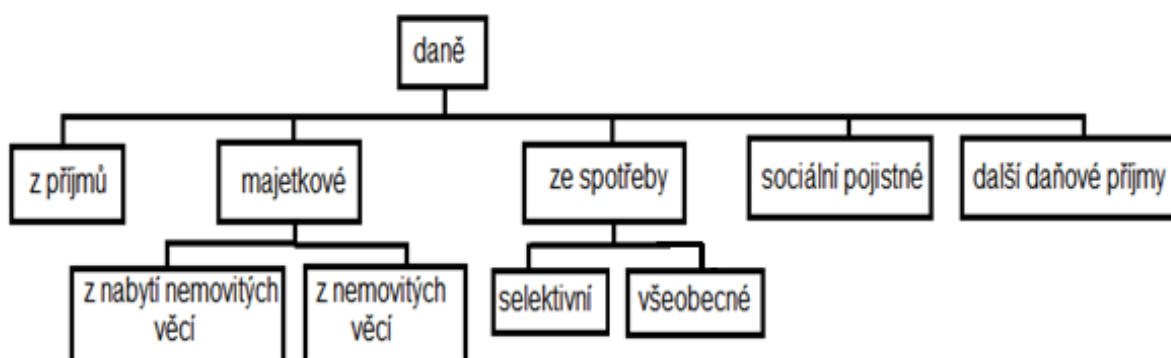
- jednoduchost a srozumitelnost
  - měla by zaručovat, že každý subjekt dopředu ví, co může očekávat, jaká jsou jeho práva a povinnosti.

Po roce 1989 se vláda rozmyšlela, zda stávající daňovou soustavu (r. 1989) zachovat či ji celou zreformovat. Nakonec bylo rozhodnuto, že dojde k vytvoření zcela nové, s účinností od 1. 1. 1993. Do tohoto data se sjednotily dosavadní daně z obratu do čtyř sazeb (dříve bylo až 1000 hodnot pro daň z obratu). K tomuto sjednocení došlo zejména proto, aby mohla být později celá obratová daň nahrazena daní z přidané hodnoty. Nová soustava vytvořená k roku 1993 je stále podstatou současného daňového systému v roce 2015.

3.2.1 Systém České republiky

Český daňový systém se skládá z následujících složek:

Obrázek 7 - Daně daňového systému ČR

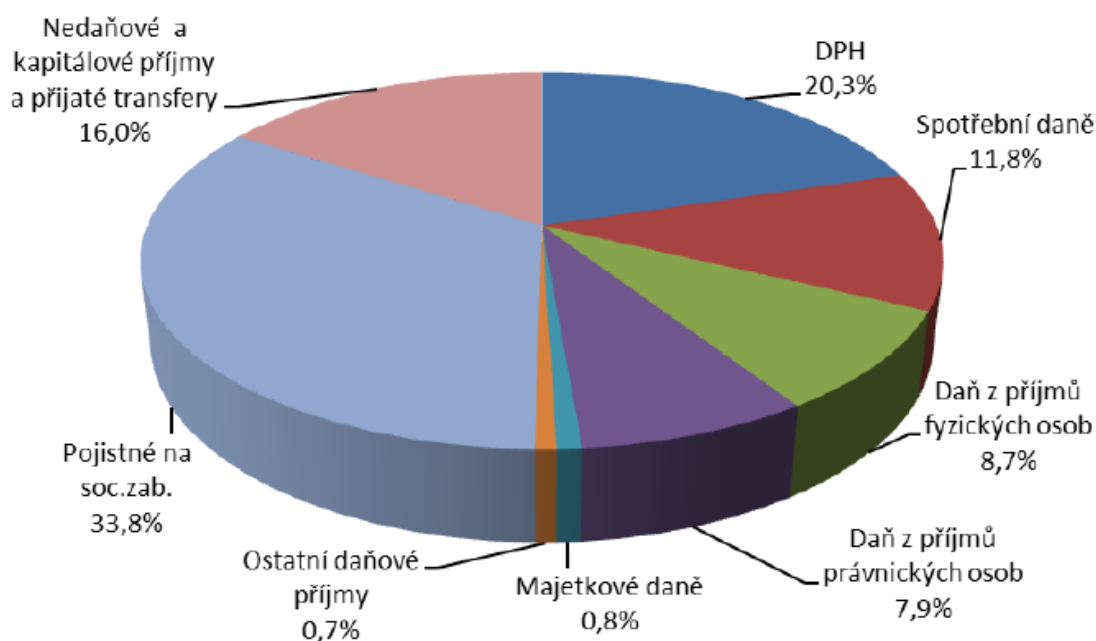
Zdroj: VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2014, vlastní zpracování

Již v historii byly daně rozděleny do dvou skupin. Do daní **přímých** a do daní **nepřímých**. Daně přímé se dále člení na daně z příjmů a na daně majetkové. Daně nepřímé se dělí na daně ze spotřeby, na sociální pojistné a na další daňové příjmy.

Daňový mix

Daňový mix je jednotlivý ukazatel pro daňovou kvótu a ukazuje poměr mezi daněmi přímými a nepřímými. Vymezuje, jaké daně stát ve svém daňovém systému zvýhodňuje a u jakých se naopak snaží o utlumení. Každá země má jiné rozložení daní, zejména z důvodu rozdílných zákonů a pravidel. V posledních letech se země snaží spíše o potlačení a snižování daní přímých a o zvyšování daní nepřímých, jako je například DPH. Je zde tlak na harmonizaci daní, zejména kvůli členství České republiky v Evropské unii, kdy se ČR zavázala k plnění dohod.

Obrázek 8 - Struktura celkových příjmů do SR v roce 2014

Zdroj: Státní závěrečný účet ČR za rok 2014. Ministerstvo financí České republiky

Daňový mix neboli daňová struktura České republiky obsahuje z největší části pojistné na sociální zabezpečení, a to téměř z 35 %. Druhou největší část představují všeobecné daně ze spotřeby – DPH, 20 %. Překvapivé se může zdát velikost vybraných daní z příjmů. Daň z příjmů právnických osob tvoří 7,5 % a daň z příjmů fyzických osob 8,7 %.

Naopak nejmenší část ve struktuře daní tvoří majetkové daně. Pouhých 0,8 % z příjmů státního rozpočtu. Je proto snaha na jejich úplné zrušení.

Na základě uvedeného grafu lze klasifikovat daně v systému ČR následně:

- přímé daně

jsou vždy stanoveny přímo poplatníkovi na základě příjmu nebo vlastněného majetku. Jedná se o daně, které souvisí s výší příjmu nebo majetku a zatěžují vždy jen jejich vlastníka.

Mezi přímé daně se řadí:

- daně z příjmů
  - daň z příjmů fyzických osob (DPFO),
  - daň z příjmů právnických osob (DPPO),
- majetkové daně
  - daň z nemovitých věcí (z pozemků, ze staveb),
  - daň z nabytí nemovitých věcí,
  - daň silniční,

- nepřímé daně

jsou součástí ceny zboží, služeb. Jsou to daně neadresné, vybírány až na základě nákupu či samotné spotřeby.

Mezi nepřímé daně se řadí:

- daně ze spotřeby
  - všeobecné daně ze spotřeby – DPH,
  - selektivní daně
    - energetické (ze zemního plynu, z pevných paliv, z elektřiny),
    - spotřební daně (z minerálních olejů, z lihu a alkoholických nápojů, z tabákových výrobků),

- ostatní daňové příjmy

- pojistné na veřejné zdravotní pojištění,
- pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti,

pojistné na sociální pojištění a na veřejné zdravotní pojištění jsou v České republice chápány jako daň, ale jejich příjmy plynou do samostatných sekcí. Konkrétně pojistné na veřejné zdravotní pojištění do zdravotních pojišťoven poplatníků a pojistné na sociální zabezpečení do státního rozpočtu na speciální účet.

3.3 Daňová reforma

Pro správnou identifikaci všech změn, které byly prováděny v jednotlivých reformách, je nutné si nejprve stručně samotnou daňovou reformu popsat. Popsat daňovou reformu je poměrně složité a v literatuře se objevuje poměrně velké množství definic. Například podle Kubátové:

*„Daňovou reformou rozumíme **podstatnou změnu daňových zákonů**. U daňové reformy se předpokládá, že má pozitivní vliv na ekonomický růst a že přerozdělí daňové břemeno spravedlivěji, než tomu bylo před reformou.“¹²*

Daňová reforma je proces, který mění způsob, jakým jsou daně vybírány nebo spravovány. Daňoví „reformátoři“ mají různé cíle. Někteří se snaží snížit úroveň zdanění všech daňových poplatníků. Někteří se snaží, aby byl daňový systém více progresivní či méně progresivní. Jiní usilují o zjednodušení daňového systému a snaží se systém učinit srozumitelnější a jednodušší.

Podle Vančurové je za daňovou reformu považováno splnění alespoň jednoho následujícího znaku:

- *významná změna daňového mixu,*
- *zamýšlená změna daňové incidence,*
- *zavedení nových daní nebo rušení stávajících.¹³*

Je složité vysvětlit, co vlastně znamená změna daňového mixu. V literatuře se objevují různé teorie, co změny reprezentují. Může to být například jednoduchá změna v konstrukci jedné daně, nebo jak jednotlivé daně mohou ovlivnit daně ostatní. Tímto problémem se blíže zabývá daňová incidence, jak již bylo popsáno výše.

Principem správně nastavené daňové reformy je dlouhodobé zlepšení současného stavu a systému, lépe alokovat zdroje tam, kde jsou potřeba a hlavně podpořit ekonomický růst dané země. Při sestavování reformy je kladen velký důraz na postupné snižování zdanění práce, kdy je zdanění práce v ČR jedno z nejvyšších ve srovnání s ostatními zeměmi v OECD, a naopak snaha o zvyšování zdanění spotřeby (postupné zvyšování DPH). Vláda si uvědomuje, že současný systém je pro občany a podnikatele dosti nepřehledný a složitý a proto se ho snaží právě pomocí reformy více zpřístupnit a stabilizovat.

---

¹² KUBÁTOVÁ, K. Daňová teorie a politika, str. 152

¹³ VANČUROVÁ, Alena. Daňové reformy v ČR, str. 1

Každá daňová reforma by měla plnit následující úkoly:

- *přesunutí těžiště od zdanění práce ke zdanění spotřeby,*
- *snížení vedlejších nákladů práce,*
- *sjednocení základu daně i veřejných pojistných a zjednodušení celého systému,*
- *sjednocení správy daní a veřejných pojistných,*
- *zrušení desítky daňových výjimek,*
- *snížení schodku veřejných rozpočtů.¹⁴*

Daňové reformy lze podle Láchové rozdělit na:

- *„technické reformy – změny malého rozsahu provedené v krátkém časovém období, změny jsou zaváděny spíše formou předpisů, dochází k nim kontinuálně a jejich dopad na ekonomiku je spíše okrajový,*
- *koordinační reformy - týkají se dvou nebo více daňových základů, zpravidla působí na všeobecnou rovnováhu příjmů, někdy vyplývají ze série technických reforem, mohou zahrnovat řešení spojená s úpravami jiných politických prostředků,*
- *komplexní reformy - rozsáhlejší daňová reforma zahrnující více položek daňové struktury,*
- *strategické reformy změny efektivní daňové sazby na mobilní daňové základy.“¹⁵*

3.4 Rozpočtová soustava v ČR

Současnou rozpočtovou soustavu v České republice tvoří:

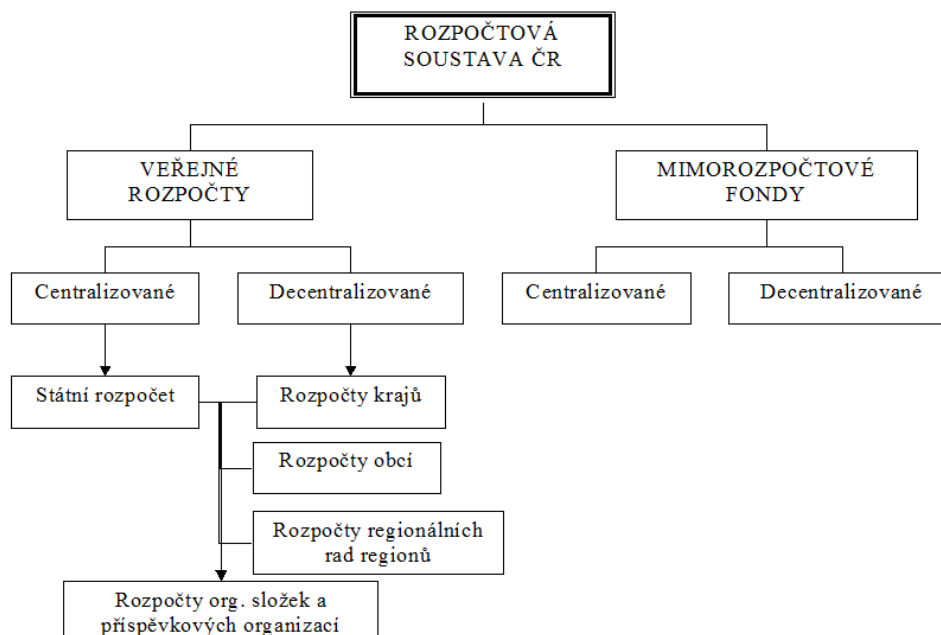
- soustava veřejných rozpočtů
  - státní rozpočet,
  - rozpočty měst a rozpočty obcí,
  - rozpočty jednotlivých krajů (od r. 2001 jich je 14),
  - rozpočty příspěvkových organizací,
  - rozpočty dobrovolných svazků obcí,
- mimorozpočtové fondy
  - mimorozpočtové fondy měst a obcí,

¹⁴ Daňová reforma. *Informační centrum vlády* [online]. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>

¹⁵ LÁCHOVÁ, Lenka. *Daňové systémy v globálním světě*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2007. s. 14.

Obrázek 9 - Rozpočtová soustava v ČR

Zdroj: <http://www.mesec.cz/clanky/statni-dluh-verejne-prijmy-a-vydaje-verejny-deficit-a-dluh-statni-rozpocet/>

3.4.1 Veřejné rozpočty

Část o veřejných rozpočtech je nutná zejména proto, že téma práce se věnuje příjmům do státního rozpočtu. Bez základních znalostí ohledně veřejných rozpočtů by nemohla být správně pochopena celá problematika.

Předpokladem fungování každé vládní úrovně včetně územní samosprávy a důležitým finančním nástrojem k zabezpečení úkolů a činnosti na jednotlivých úrovních je příslušný veřejný rozpočet, v širších souvislostech lze hovořit o soustavě veřejných rozpočtů.

Samotné vymezení toho, co lze považovat za veřejný rozpočet je velmi složité. Jinak se na tuto problematiku dívá samotný daňový řád a jinak právní řád, kde se jím zabývá rozpočtové právo. Tato práce bude vycházet z určení daňového řádu České republiky. „Veřejným rozpočtem se pro účely daňového řádu rozumí státní rozpočet, státní finanční aktiva nebo rezervní fond organizační složky státu, rozpočet územního samosprávného celku, rozpočet státního fondu nebo Národní fond, rozpočet Evropské unie a rozpočet, o němž to stanoví zákon.“¹⁶

¹⁶ BOHÁČ, Radim. Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice, str. 18

Veřejný rozpočet má vždy dvě strany, stejně jako účty v účetnictví. Příjmy a výdaje, v případě rozpočtů příjmovou a výdajovou stranu. V literatuře se příjmy rozdělují na příjmy daňové a nedaňové, kapitálové a běžné, dotace, řádné, mimořádné, úvěrové, neúvěrové, plánované, apod.

Jak je jisté zřejmé, tak příjmy společně s výdaji vytváří smysl veřejných rozpočtů a slouží tak financování výdajů příslušného státu.

Jednotlivé druhy příjmů do veřejného rozpočtu podle rozpočtové skladby:

- daňové příjmy
  - jednotlivé daně a poplatky – do veřejného rozpočtu plynou na základě práva a daňově-právního vztahu – povinnost srazit a odvést daň dána ze zákona, kterou může stát vymáhat,
- nedaňové příjmy
  - příjmy z vlastní činnosti, příjmy z poskytování služeb, přijaté poplatky a sankce – do veřejného rozpočtu plynou na základě práva a soukromoprávního vztahu (smlouva mezi fyzickou nebo právnickou osobou),
- kapitálové příjmy
  - příjmy z prodeje dlouhodobého nebo finančního majetku,
- dotace (přijaté transfery)
  - investiční a neinvestiční přijaté transfery.

„Veřejné rozpočty existují v ČR ve formě tzv. veřejné rozpočtové soustavy. Veřejná rozpočtová soustava je v ČR členěna do dvou základních rovin: centrální a samosprávné. Tato struktura vychází ze skutečnosti, že ČR je unitárním státem. Ze strukturního hlediska je veřejná rozpočtová soustava tvořena jednotlivými prvky (rozpočty).“¹⁷

Každý veřejný rozpočet je důležitým instrumentem pro fungování všech úrovní samosprávy. Veřejný rozpočet je jako instrument podpory potřeb jednotlivých institucí, které jsou v systému veřejné správy jako správci veřejných statků a nástroj na podporu financování cíleně stanovených potřeb v zabezpečení veřejných statků.

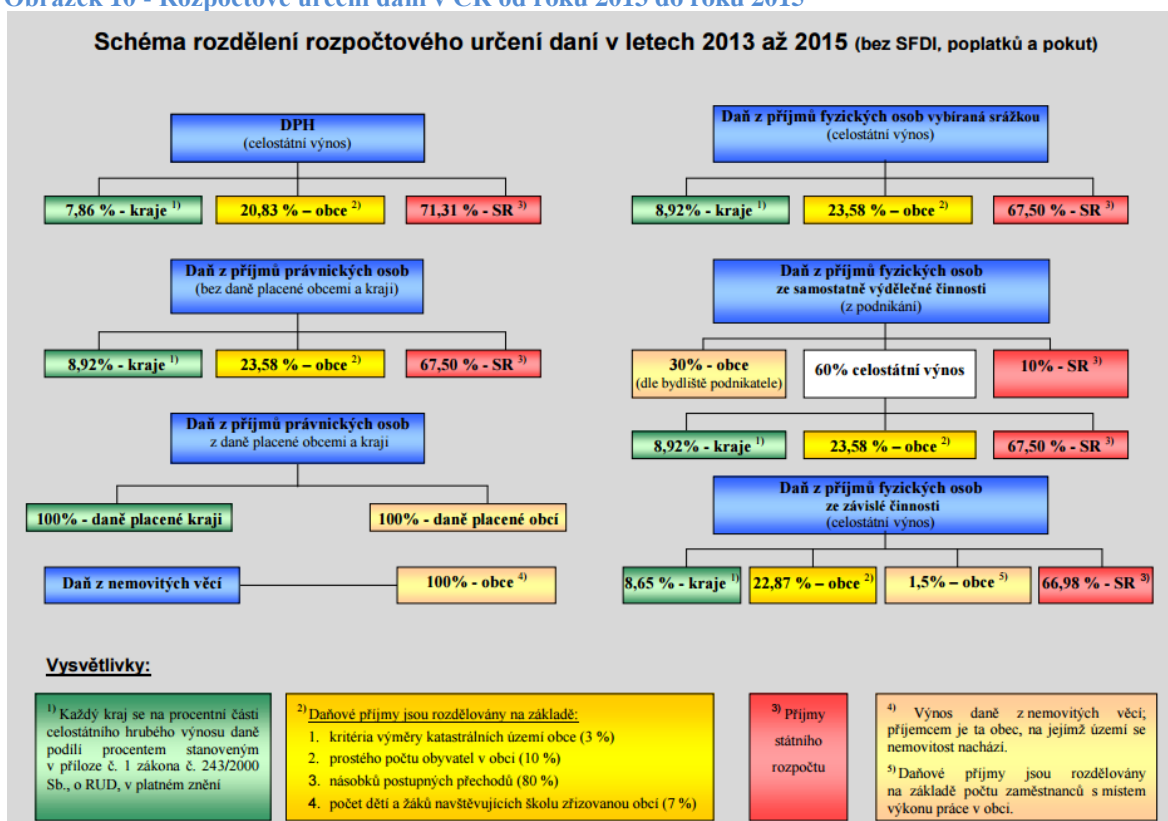
---

¹⁷ OCHRANA, František. Veřejné rozpočty jako nástroj veřejné politiky a strategického vládnutí, str. 5

3.4.2 Státní rozpočet ČR

V České republice představuje státní rozpočet nejdůležitější část rozpočtové soustavy, která byla popsána výše. Příjmy do něj tvoří více jak 80 % z celkových příjmů do veřejných rozpočtů. Od roku 1993, kdy daň z přidané hodnoty nahradila daň z obratu, plyne celý výnos z této daně právě do státního rozpočtu. Jeho velkou část rovněž tvoří platby za sociální pojištění, které jsou v ČR chápány jako daně (ale jsou samotnou složkou ve státním rozpočtu), veškeré spotřební daně a část daní z příjmů.

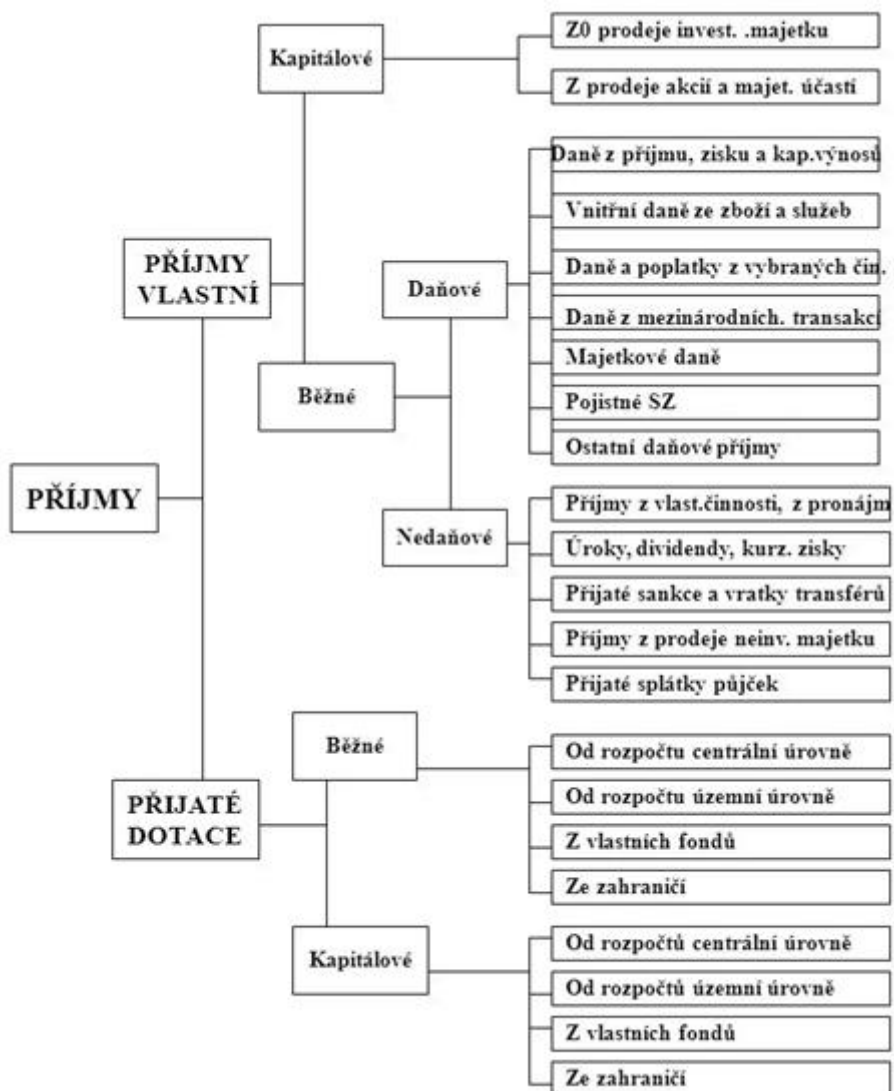
Obrázek 10 - Rozpočtové určení daní v ČR od roku 2013 do roku 2015

Zdroj: Finanční správa http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpocetoveho_urzeni_dani_2013-2015.pdf

Dle uvedeného přehledu je patrné, že největší podíl má státní rozpočet z DPH, daní z příjmů, jak bylo již zmíněno výše. Naopak u místních poplatků a daní z nemovitých věcí plyne celý příjem do rozpočtů měst nebo obcí. V posledních letech je velký tlak z řad politických stran napříč politickým spektrem na zvyšování podílu daní pro rozpočty měst a obcí, aby byl celý rozpočtový proces více spravedlivý a malá města a obce nebyly znevýhodňovány na úkor měst velkých a Prahy.

Obrázek 11 – Schéma rozpočtových příjmů podle druhu

Zdroj: Peková, Jana. *Veřejné finance – úvod do problematiky*, str. 144

Na výše uvedeném přehledu jsou znázorněny jednotlivé příjmy do státního rozpočtu podle různých kritérií. Pro tuto práci budou nejdůležitější částí příjmy, zejména pak ty běžné, kam patří daňové, sdílené daně, cla, sociální pojistné a jiné.

Obrázek 12 - Vývoj příjmů do státního rozpočtu ČR

		Konsolidované veřejné rozpočty (mlrd. Kč)			Podíl na HDP (%)		
		2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>	2012	2013	2014 <i>předběžná skutečnost</i>
	CELKOVÉ PŘÍJMY	1498,3	1556,1	1590,5	37,0	38,1	37,3
1	PŘÍJMY Z PROVOZNÍ ČINNOSTI:	1486,0	1544,5	1572,3	36,7	37,8	36,9
11	Daně	727,8	753,9	784,7	18,0	18,4	18,4
111	Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	270,9	271,3	288,8	6,7	6,6	6,8
1111	Placené fyzickými osobami	137,2	142,4	147,8	3,4	3,5	3,5
1112	Placené společnostmi a ostatními podniky	133,7	129,0	141,0	3,3	3,2	3,3
113	Daně z majetku	20,7	18,8	19,4	0,5	0,5	0,5
114	Daně ze zboží a služeb	436,0	463,6	476,4	10,8	11,3	11,2
1141	Obecné daně ze zboží a služeb (DPH) ¹⁾	273,0	302,2	317,0	6,7	7,4	7,4
1142	Spotřební daně	146,8	143,5	141,3	3,6	3,5	3,3
12	Sociální příspěvky	540,8	545,5	562,7	13,4	13,3	13,2
121	Příspěvky na sociální zabezpečení	526,3	530,9	547,9	13,0	13,0	12,8
1211	Příspěvky zaměstnanců	122,2	123,6	127,5	3,0	3,0	3,0
1212	Příspěvky zaměstnavatelů	364,6	368,8	380,6	9,0	9,0	8,9
1213	Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	37,0	36,1	38,6	0,9	0,9	0,9
122	Ostatní sociální příspěvky	14,4	14,5	14,9	0,4	0,4	0,3
13	Dotace	111,6	124,9	116,6	2,8	3,1	2,7
131	od zahraničních vlád	0,3	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0
1311	Běžné	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
1312	Kapitálové	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
132	od mezinárodních organizací	111,4	124,7	116,4	2,8	3,1	2,7
1321	Běžné	40,9	61,0	57,0	1,0	1,5	1,3
1322	Kapitálové	70,5	63,7	59,3	1,7	1,6	1,4
133	od institucí vládního sektoru	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1331	Běžné	0,0	0,0	0,0	-	-	-
1332	Kapitálové	0,0	0,0	0,0	-	-	-
14	Ostatní příjmy	105,8	120,3	108,3	2,6	2,9	2,5
141	Příjmy z vlastnictví	29,3	32,1	30,2	0,7	0,8	0,7
142	Prodej zboží a služeb	49,0	49,4	49,3	1,2	1,2	1,2
143	Pokuty, penále a propadnutí	3,5	4,8	5,4	0,1	0,1	0,1
144	Dobrovolné transfery jiné než dotace	13,3	13,5	14,1	0,3	0,3	0,3
145	Ostatní příjmy jinde nezařazené	10,6	20,4	9,3	0,3	0,5	0,2
3	PRODEJ NEFINANČNÍCH AKTIV	12,3	11,6	18,2	0,3	0,3	0,4
311.2	Fixní aktiva	6,2	4,8	3,6	0,2	0,1	0,1
314.2	Nevyráběná aktiva	6,1	6,8	14,6	0,2	0,2	0,3

Zdroj: Státní závěrečný účet České republiky za rok 2014

Uvedený přehled ukazuje, jak se vyvíjely příjmy do státního rozpočtu v letech 2012 až 2014. Je patné, že příjmy postupně rostly, až na příjmy z majetku, které mají sestupnou tendenci, což mohlo být způsobeno daňovými reformami či postupným koncem finanční krize, která se projevovala od roku 2008 do roku 2011.

4 ANALYTICKÁ ČÁST

V této kapitole budou popsány jednotlivé reformy od roku 1993. Jelikož se jedná o poměrně dlouhé časové období, budou představeny jen ty změny a reformy, které způsobily změny ve zdanění fyzických osob.

4.1 Provedené změny v letech 1993 – 2014

Samotný zákon o daních z příjmů fyzických osob prošel během posledních 22 let častými změnami. Každá změna, která byla provedena, měla ve výsledku vždy dopad na zdanění samotného poplatníka. Nejčastěji docházelo k úpravám základu daně, sazby daně, výše slev či odpočtů.

K nejpodstatnějším změnám ve zdanění fyzických osob došlo v letech 1993, 2006 a 2008, ostatní roky budou zmíněny pouze okrajově, protože provedené změny nebyly tak podstatné.

Rok 1993

Pomocí změn v roce 1993 se mělo dosáhnout přeměny systému plánovaného hospodářství, které bylo typické pro období před rokem 1989 (centrálně plánovaná ekonomika), na tržní ekonomiku.

Od roku 1992 se usilovně pracovalo na nové daňové soustavě, která měla splňovat základní cíle a to zejména zajištění dostatečných příjmů do státního rozpočtu, klást větší důraz na zdanění spotřeby, spravedlivý sociální systém, jednoduché zdanění příjmů, postupné snižování zdanění právnických osob, zamezování daňovým únikům a vytvoření modernějšího daňového systému.

Po této reformě se daně nově třídily do tří skupin:

- příjmové daně
- spotřební daně
- povinné sociální zabezpečení (to se i nadále uvádí společně s příjmovými daněmi).

Tabulka 1 - Porovnání daňového systému před a po roce 1993

Daňový systém do roku 1993	Daňový systém od roku 1993
Zdanění právnických osob	
Odvody z objemu vyplacených mezd	Daň z příjmu právnických osob
Odvody ze zisku	Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
Důchodová daň	Pojistné na sociální zabezpečení
Zemědělská daň organizací	Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
Příspěvky na částečnou úhradu nákladů Sociální zabezpečení	
Zdanění fyzických osob	
Daň ze mzdy	Daň z příjmu fyzických osob
Daň z příjmu z literární a umělecké činnosti	
Daň z příjmu obyvatelstva	Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění
Příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	Pojistné na sociální zabezpečení
Nepřímé daně	
Daň z obratu	Daň z přidané hodnoty
Dovozní daň	Spotřební daň z piva
Spotřební daň z vína	
Spotřební daň z lihu a lihoviny	
Spotřební daň z tabáku	
Spotřební daň z uhlovodíkových paliv a maziv	
Majetkové daně	
Domovní daň	Daň z nemovitosti (z pozemků a staveb)
Zemědělská daň z pozemků	Dědická daň
Notářský poplatek z dědictví	Daň darovací
Notářský poplatek z darování	Daň z převodu nemovitostí
Notářský poplatek z převodu nemovitosti	Silniční daň

Zdroj: VÍTEK, Leoš. Daňová politika České republiky, vlastní zpracování

Jak je z výše uvedené tabulky patrné, došlo k podstatné změně ve všech kategoriích daní. Jednalo se zejména o úpravy názvů jednotlivých daní. Daň z obratu se změnila na daň z přidané hodnoty, která tak přiblížila ČR k ostatním zemím Evropské unie. Ve zdanění fyzických osob došlo po roce 1993 také ke změně, konkrétně se jednotlivé daně spojily v jedinou, a to v daň z příjmů fyzických osob. Díky reformě byla nahrazena daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti a daň z příjmů obyvatelstva, daní z příjmu fyzických osob. Tu upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Tato úprava byla provedena zejména proto, aby se sjednotily podmínky a pravidla, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti se přesunul do pojistného za sociální zabezpečení.

Tabulka 2 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1993

Ze základu daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od Kčs	do Kčs		
0	60000	15 %	
60000	120000	9000 Kčs + 20 %	-"- 60000 Kčs
120000	180000	21000 Kčs + 25 %	-"- 120000 Kčs
180000	540000	36000 Kčs + 32 %	-"- 180000 Kčs
540000	1080000	151200 Kčs + 40 %	-"- 540000 Kčs
1080000	a výše	367200 Kčs + 47 %	-"- 1080000 Kčs

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb, o daních z příjmů (z roku 1993)

Uvedená tabulka představuje výše a rozdělení jednotlivých daňových pásem v roce 1993, kdy nejvyšší sazba byla 47 %.

Rok 1994

Již v roce 1994 zaznamenal nový zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, první změnu. Od roku 1994 se změnila výše nezdanitelné části daně u vyživovaného dítěte na 10 800 Kč. Dále se nově zavedly nezdanitelné části daně u poplatníka, který je držitelem průkazu ZTP/P ve výši 36 000 Kč a nezdanitelná část daně u poplatníka, pokud je žákem nebo studentem, který se soustavně připravuje na budoucí povolání, a to v částce 6 000 Kč ročně.

Od roku 1994 se upravila daňová pásma, kdy bylo upraveno nejvyšší ze sazby daně 47 % na 44 %. Došlo tak k prvnímu snížení sazby daně.

Rok 1995

I v roce 1995 došlo ke změně zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Od 1. 1. 1995 došlo k novelizaci tohoto zákona v části výběru daní příslušnými institucemi.

Došlo ke změně povinnosti poplatníků daně z příjmů platit zálohy na daň, pokud jejich poslední daňová povinnost přesáhla 20 000 Kč a povinnosti podávat daňové přiznání, pokud roční příjmy poplatníka daně z příjmů fyzických osob přesáhly 6 000 Kč.

Od roku 1995 byly změny výše nezdanitelných částí daně u poplatníka z 21 600 Kč na 24 000 Kč a na vyživované dítě z 10 800 Kč na 12 000 Kč.

Rok 1996

V roce 1996 nastaly změny ve výši nezdanitelných částí daně u poplatníka z 24 000 Kč na 26 400 Kč a u vyživovaného dítěte z 12 000 Kč na 13 200 Kč.

Téhož roku bylo zrušeno poslední daňové pásmo 43 % a posledním pásmem se tak stalo pásmo se 40 % sazbou daně.

Rok 1997

Rok 1997 přinesl změnu v oblasti podání daňového přiznání. Do roku konce 1996 bylo platné, že daňové přiznání musely podat fyzické osoby, které měly roční příjmy nad 6 000 Kč. Od roku 1997 se tato povinnost vztahuje na příjmy fyzických osob nad 10 000 Kč za rok. Stát chtěl administrativně ulehčit poplatníkům, kteří neměli tak vysoké příjmy.

V témže roce došlo ke změně nezdanitelných částí daně, viz. níže uvedená tabulka

Tabulka 3 - Přehled změn nezdanitelných částí základu daně z příjmů fyzických osob po roce 1996

Nezdanitelná část základu daně	do roku 1996	od roku 1997
Poplatníka	26 400 Kč	28 800 Kč
druhého z manželů bez příjmů	12 000 Kč	16 800 Kč
držitele průkazu ZTP/P	36 000 Kč	42 000Kč
Studenta	6 000 Kč	9 600 Kč
vyživované dítě	13 200 Kč	14 400 Kč

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, vlastní zpracování

V roce 1997 byly upraveny limity pro jednotlivá daňová pásma.

Tabulka 4 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1997

Základ daně		Daň	Základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	84 000	15%	
84 000	168 000	12 600 + 20 %	84 000
168 000	252 000	29 400 + 25 %	168 000
252 000	756 000	50 400 + 32 %	252 000
756 000	a více	211 680 + 40 %	756 000

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, vlastní zpracování

Rok 1998

Nezdanitelné části daně zaznamenaly změny i v roce 1998. Částka na vyživované dítě se zvýšila z původních 14 400 Kč na 18 000 Kč, na poplatníka z 28 800 Kč na 32 040 Kč a na manžela/manželku z 16 800 Kč na 18 240 Kč.

Tabulka 5 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1998

Základ daně		Daň	Základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	91 400	15%	
91 400	183 000	13 716 + 20 %	91 400
183 000	274 200	32 028 + 25 %	183 000
274 200	822 600	54 828 + 32 %	274 200
822 600	a více	230 316 + 40 %	822 600

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, vlastní zpracování

Rok 1999

Novela zákona č. 333/1998 Sb., o daních z příjmů ovlivnila jednotlivé výše nezdanitelných částí daně, které jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 6- Nezdanitelná část základu daně z příjmů fyzických osob v roce 1999

Nezdanitelná část základu daně	do roku 1998	od roku 1999
Poplatníka	32 040 Kč	34 920 Kč
druhého z manželů bez příjmů	18 240 Kč	19 884 Kč
poživatele částečného invalidního důchodu	6 000 Kč	6 540 Kč
poživatele plného invalidního důchodu	12 000 Kč	13 080 Kč
držitele průkazu ZTP/P	42 000 Kč	45 780 Kč
Studenta	9 600 Kč	10 464 Kč
vyživované dítě	18 000 Kč	21 600 Kč

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, vlastní zpracování

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že všechny nezdanitelné části základu daně se zvýšily, což mělo pozitivní vliv na celkové zdanění fyzických osob.

Novela zákona č. 333/1998 Sb., o dani z příjmů, která upravovala zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, aktualizovala limity daňových pásem.

Tabulka 7 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1999

Základ daně od Kč	do Kč	Daň	Základu přesahujícího
0	102 000	15%	
102 000	204 000	15 300 + 20 %	102 000
204 000	312 000	32 028 + 25 %	204 000
312 000	1 104 000	62 700 + 32 %	312 000
1 104 000	a více	316 400 + 40 %	1 104 000

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, vlastní zpracování

Rok 2000

V roce 1999 byl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky schválen nový zákon - novela č. 129/1999 Sb., která od 1. 1. 2000 upravila další čtyři zákony. Konkrétně zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zákon č. 587/1992 Sb., o spotřebních daních, zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty a zákon č. 61/1997 Sb., o lihu.¹⁸

V tomto roce došlo ke změně v daňových sazbách u zdanění příjmů fyzických osob. Do roku 1999 bylo nejvyšší pásmo pro zdanění příjmů 40 %, od 1. 1. 2000 bylo toto pásmo zcela zrušeno bez náhrady. Posledním pásmem se tak stalo to se sazbou daně 32 %.

Další důležitou změnou bylo i schválení novely č. 170/1999 Sb., jež opět pozměnila vícero zákonů. Jednalo se o zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů a zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Tento zákon (č. 170/1999 Sb.) dovoľoval fyzickým osobám si od základu daně odečíst zaplacené penzijní připojištění, které obsahovalo státní příspěvek, a to až do výše 12 000 Kč. Záměrem zavedením tohoto zákona do praxe bylo jednoznačně motivování fyzických osob k soukromému spoření na penzi.

Rok 2001

Rok 2001 přinesl do zdanění příjmů fyzických osob také určité změny. Ty se týkaly v první řadě opět výše základu daně. Od roku 2001 se upravila maximální částka v posledním pásmu, a to z 312 000 Kč na 331 200 Kč. Tato změna znamenala, že poplatníci, jejichž základ daně byl do 331 199 Kč, byli od roku 2001 zdaněni sazbou 25 %. Do konce roku 2000 by byli zdaněni sazbou ve výši 32 %.

Oproti roku 2000 byly navýšeny jednotlivé nezdánitelné částky daně, jak je patrné v níže uvedené tabulce.

---

¹⁸ Sbírka zákonů České republiky, ročník 1999

Tabulka 8 - Přehled změn nezdánitelných částí základu daně z příjmů fyzických osob po roce 2000

Nezdánitelné části daně	do roku 2000	od roku 2001
Poplatníka	34 920 Kč	38 040 Kč
druhého z manželů bez příjmů	19 884 Kč	21 720 Kč
poživatele částečného invalidního důchodu	6 540 Kč	7 140 Kč
poživatele plného invalidního důchodu	13 080 Kč	14 280 Kč
držitele průkazu ZTP/P	45 780 Kč	50 040 Kč
Studenta	10 464 Kč	11 400 Kč
vyživované dítě	21 000 Kč	23 650 Kč

Zdroj: zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, vlastní zpracování

Jak je zřejmé z uvedeného přehledu, stát se snažil ulevit všem skupinám poplatníků a tak se nárůst jednotlivých nezdánitelných částí týkal prakticky každého.

Od roku 2001 došlo také k úpravě zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, a to novelizací zákonem č. 494/2000 Sb. Tento zákon upravil odečitatelnost zaplacených příspěvků na soukromé životní pojištění od základu daně. Dle výše uvedeného zákona bylo možné si v základu daně uplatnit až 12 000 Kč ze zaplaceného pojistného za podmínky, že pojistná smlouva je mezi pojišťovnou a pojistníkem uzavřena minimálně na 60 měsíců a k výplatě pojistného dojde nejdříve ve věku 60 let poplatníka.

Tato změna byla provedena zejména proto, aby stát motivoval občany k soukromému spoření na penzi.

Rok 2002

V roce 2002 nebyly provedeny žádné výraznější změny ve zdanění fyzických osob.

Rok 2003

V roce 2003 nedošlo k žádné změně nezdánitelných částí daně neb limitům jednotlivých daňových pásem.

Rok 2004

Rok 2004 byl specifický tím, že Česká republika vstupovala do Evropské unie. S tímto krokem bylo spojené velké množství úprav a změn, které musely být implementovány jak do českého právního řádu, tak i do toho daňového.

Jako jeden z příkladů si lze uvést nové stanovení minimálního základu daně pro poplatníky. Dle tohoto základu daně se nově vyměřovala minimální daň pro podnikatele.

Minimální základ daně se však nemohl ponížít o jednu z odečitatelných položek, a to o daňovou ztrátu. Stát si zde chtěl „pojistit“, že podnikatelé odvedou alespoň minimální daň.

Tento zákaz měl samozřejmě i výjimky a netýkal se poplatníků, kteří v daném roce ukončili nebo zahájili svoji podnikatelskou činnost; kteří se soustavně připravují na budoucí povolání a kteří nedovršili 26 let; kteří pobírají starobní nebo invalidní důchod.

V tomto roce se opět měnila výše nezdanitelných částí základu daně. Konkrétně se jednalo o nezdanitelnou část základu daně na vyživované dítě. Došlo zde k nárůstu z dosavadních 23 520 Kč na 25 560 Kč ročně.

Rok 2005

Rok 2005 přinesl největší změnu ve zdanění manželů. V období následujících tři let bylo možné společně zdanit veškeré příjmy manželů. Otázkou ale bylo, pro koho byla tato „inovace“ výhodná. Manželé museli splnit několik zákonných podmínek. Jednou z nich byla nutnost uzavření manželství a vychovávat minimálně jedno dítě. Tato změna stojí na principu rozdělení veškerých příjmů na dvě poloviny, což mělo mít za důsledek, že se celková povinnost všech poplatníků v rodině výrazně sníží. Novinka měla podpořit rodiny s dětmi, kdy ženy byly na mateřské dovolené a neměly žádné příjmy, nebo jeden z manželů měl výrazně vyšší příjmy než ten druhý.

Od roku 2005 se přestává užívat termínu nezdanitelná část základu daně na vyživované dítě. Díky novele zákona 586/1992 Sb., o dani z příjmů se nově zavádí pojem daňové zvýhodnění na vyživované dítě a i princip odpočtu od základu daně. Nově se zvýhodněné odečítá již z vypočtené daně a poplatník tak může dosáhnout i tzv. záporné daně – daňového bonusu. To znamená, že stát poplatníkovi vyplácí přeplatek na dani.

Rok 2006

Rok 2006 byl co počtu změn ve zdanění příjmů fyzických osob také bohatý.

Od roku 2006 se přestalo využívat nezdanitelných částí od základu daně a nově se začalo využívat slev na dani, které bylo možné využít pouze do celkové výše vyměřené daně.

Změnu zaznamenaly již tradičně daňové sazby, kde se v prvním pásmu snížila sazba daně z příjmů fyzických osob z 15 % na 12 %, ve druhém pásmu z 20 % na 19 %. K největší změně však došlo ve výších jednotlivých odečitatelných položek základu daně. Ty se výrazně změnilly, a to tak, že se mění na slevy na dani. Přehled změn v následující tabulce.

Tabulka 9 - Přehled změn z nezdanitelných částí daně na slevy na dani z příjmů fyzických osob po roce 2006

Nezdanitelné části daně	do roku 2005	od roku 2006
Poplatníka	38 040 Kč	7 200 Kč
druhého z manželů bez příjmů	21 720 Kč	4 200 Kč
poživatele částečného invalidního důchodu	7 140 Kč	1 500 Kč
poživatele plného invalidního důchodu	14 280 Kč	3 000 Kč
držitele průkazu ZTP/P	50 040 Kč	9 600 Kč
Studenta	11 400 Kč	2 400 Kč
vyživované dítě	23 650Kč	6 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tyto změny ve výši jednotlivých slev byly velmi kritizovány, protože se jedno až o pětinasobné snížení jednotlivých položek.

Pro rok 2006 se upravuje osvobození od daně starobního důchodu do výše 198 000 Kč ročně.

Rok 2007

V roce 2007 i nadále platí progresivita zdanění a jsou zachovány sazby a pásma jako v předchozím roce.

Rok 2008

V roce 2008 došlo k podstatným změnám ve zdanění fyzických osob, které měly vliv na budoucí příjmy do státního rozpočtu.

Na reformě veřejných financí začala pracovat pravicová vláda Mirka Topolánka¹⁹ koncem roku 2006, v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky byla schválena 21. srpna 2007 jako zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Tento zákon ve výsledku pozměnil 46 ostatních zákonů, jeden dokonce zrušil a vytvořil tři zcela nové daně.

Zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů podepsal prezident Václav Klaus v říjnu 2007 s účinností změn od 1. ledna 2008. Tento zákon v sobě obsahoval i změnu zákona o daních z příjmů, kde největších změn proběhlo právě v dani z příjmů fyzických osob.

Od roku 2008 se nově místo progresivního zdanění fyzických osob začalo využívat rovné daně. Konkrétně sazby ve výši 15 % pro rok 2008 a snížené sazby 12,5 % od roku 2009. S touto změnou přišlo také podstatné rozšíření základu daně o sociální a zdravotní pojištění odváděné zaměstnavatelem a vytvoření tzv. superhrubé mzdy. Ta měla být jen přechodným řešením a po roce 2010 vrácena do původního stavu. Jak je dnes zřejmé, tento plán nebyl splněn. Po zavedení výše uvedené 15% rovné daně z příjmů zanikla možnost uplatnění společného zdanění manželů.

Jak se od roku 2008 počítá superhrubá mzda?

Tabulka 10 - Výpočet superhrubé mzdy

Hrubý příjem zaměstnance za kalendářní měsíc (včetně nepeněžitých příjmů)
- Příjmy vyňaté
- Příjmy osvobozené od daně
= Hrubá mzda
+ Pojistné na sociální zabezpečení hrazené zaměstnavatelem
+ Pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem
= Základ daně pro vyčíslení zálohy

Zdroj: <http://www.opf.slu.cz/aak/2012/02/prausova.pdf>

¹⁹ Mirek Topolánek – bývalý politik a člen ODS, v období 2006 – 2009 předseda vlády České republiky

K hrubé mzdě se nově od roku 2008 přičítává pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na veřejné zdravotní pojištění hrazené zaměstnavatelem a to ve výši 25 % a 9 % z hrubé mzdy. Z takto zjištěného základu daně se vypočte 15 % daň z příjmů fyzických osob.

Tu je možno dále upravit o různé slevy, jak bude popsáno níže. Veškeré provedené změny však nebyly pouze negativní. Jednu z pozitivních změn lze spatřovat ve zvýšení slevy na dani a s ní spojené daňové zvýhodnění na vyživované dítě/děti.

Ke změně došlo i u daňových bonusů. Fyzické osoby, které si nárokovaly daňové zvýhodnění na své dítě/děti a splnily zákonné podmínky pro daňový bonus, si mohly od roku 2008 uplatnit bonus až do maximální roční výše 52 200 Kč, oproti roku 2007, kdy byla stanovena maximální výše pouze na 30 000 Kč.

Od roku 2008 je rovněž možné si uplatnit zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění ze smluv, které byly uzavřeny v rámci EU.

Reforma přinesla i změnu v oblasti osvobozených příjmů. S účinností od 1. ledna 2008 došlo k úpravě zdanění příjmů z prodeje cenných papírů. Zákonný časový limit pro možnost uplatnění osvobození se prodloužil z půl roku na pět let (majitel je povinen cenné papíry držet/vlastnit minimálně 5 let). Půl roční limit zůstal platný pouze pro zdanění cenných papírů určených pro investice, tzn. pro ty, které jsou veřejně obchodovatelné na trhu cenných papírů.

Od roku 2008 si OSVČ nemohou zahrnout uhrazené sociální a zdravotní pojistné do výdajů daného roku při výpočtu základu daně. Toto pravidlo je úzce provázané s tzv. superhrubou mzdou, která byla již popsána výše. Zároveň byl zrušen minimální základ daně u OSVČ, který do roku 2007 činil 120 800 Kč.

Rovněž došlo k navýšení limitu pro možnost uplatnění daně, která je vybírána zvláštní sazbou daně, od roku 2008 15 % sazba daně, na 7 000 Kč.

Tabulka 11 - Přehled změn u slev daně z příjmů fyzických osob po roce 2007

Sleva na	do roku 2007	od roku 2008
Poplatníka	7 200 Kč	24 840 Kč
Důchodce	0 Kč	24 840 Kč
druhého z manželů bez příjmů	4 200 Kč	24 840 Kč
druhého z manželů bez příjmůdržitel ZTP/P	8 400 Kč	49 680 Kč
poživatele částečného invalidního důchodu	1 500 Kč	2 520 Kč
poživatele plného invalidního důchodu	3 000 Kč	5 040 Kč
držitele průkazu ZTP/P	9 600 Kč	16 140 Kč
Studenta	2 400 Kč	4 020 Kč
daňové zvýhodnění na dítě	6 000 Kč	10 680 Kč
(dítě ZTP/P)	12 000 Kč	21 360 Kč

Zdroj: Finance.cz, vlastní zpracování

V tabulce jsou znázorněny veškeré změny slev na daních u daně z příjmů fyzických osob po roce 2007. Jak je patrné, po zavedení reformy se jednotlivé slevy výrazně zvýšily, mnohdy i několikanásobně. To je zřejmé zejména u základní slevy na poplatníka, kdy došlo k navýšení slevy o více jak třináásobek původní hodnoty. Zajímavé je také to, že od roku 2008 si mohou pracující poplatníci pobírající starobní důchod taktéž uplatnit základní slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč, což do konce roku 2007 nebylo možné.

Rok 2009

Do konce roku 2009 bylo provedeno celkem 10 novel zákona 586/1992 Sb., o dani z příjmu.

Ke změně došlo ve výši slevy na manžela nebo manželku na 68 000 Kč.

Dále od roku 2009 je možné si uplatnit jako daňově uznatelný náklad na zvyšování kvalifikace – sem spadá i studium, vzdělávání apod. Tento náklad si však lze uplatit pouze za předpokladu splnění zákonných podmínek.

Rok 2010

V roce 2010 nedošlo k výraznějším daňovým změnám v oblasti zdanění fyzických osob. Pouze opět došlo ke změně jednotlivých slev na dani. A to konkrétně u slevy na vyživované dítě na 11 604 Kč.

Rok 2011

V roce 2011 došlo k opětovné změně ve výši slev na dani. Po delší době byla snížena základní sleva na poplatníka, a to z 24 840 Kč na 23 640 Kč. Tato změna byla provedena zejména proto, že vláda ČR odsouhlasila tzv. povodňovou daň ve výši 100 Kč měsíčně od každého poplatníka. Tato částka měla v budoucnu pokrýt případné škody, které by způsobily další povodně. Od roku 2011 jsou nově zdaňováni poplatníci pobírající starobní důchod, kteří si za kalendářní rok vydělají více jak 840 000 Kč, přičemž prvních 288 000 Kč je od zdanění osvobozeno. V tomto roce dále došlo k navýšení maximálního vyměřovacího základu, ze kterého poplatník již není povinen odvádět příspěvky na sociální a zdravotní pojištění. Od roku 2009 činí tento vyměřovací základ 1 781 280 Kč. Tento limit má samozřejmě i přímý vliv na daň z příjmů. Protože sociální a zdravotní pojištění vstupuje do superhrubé mzdy.

Od roku 2011 nově platí daňový řád, který nahradil dosavadní zákon o správě daní a poplatků. Zákon blíže specifikuje postavení poplatníka, plátce a správce daně.

Nově došlo ke zrušení osvobození úroků ze stavebního spoření, které si mohl poplatník do konce roku 2010 uplatňovat. Od 1. 1. 2011 se však tyto úroky daní 15 % srážkovou daní.

Rok 2012

Rok 2012 přinesl poplatníkům daně z příjmů fyzických osob příjemnou změnu, a to ve formě zrušení tzv. povodňové stokoruny, která se platila v roce 2011 jako budoucí kompenzace škod způsobených povodněmi. Daňová sleva na poplatníka se tak vrátila na 24 840 Kč, jak tomu bylo do konce roku 2010. V roce 2012 opět došlo ke změně ve výši slevy na dani na vyživované dítě. Z původních 11 604 Kč se zvýšila roční sleva na 13 404 Kč.

V roce 2012 došlo ke změně maximálního vyměřovacího základu. Ten se vypočítá jako 72násobek průměrné měsíční mzdy, pro rok 2012 byl tedy platný maximální vyměřovací základ ve výši 1 809 864 Kč.

Nejzásadnější změna, která v roce 2012 vešla v platnost, bylo zrušení daňové neuznatelnosti odměn za práci členů statutárních orgánů.

Rok 2013

V průběhu roku 2012 bylo Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky postupně schváleno osm novel, které ovlivnily zdanění příjmů.

Od 1. 1. 2013 vešel v účinnost zákon č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů, který zavádí nová opatření. Jako první si lze uvést omezení paušálních výdajů při výpočtu základu daně. Tato změna se týká poplatníků, kteří mají příjmy podle § 7 odst. 1 písm. c); podle § 7 odst. 2 písm. a) až d); podle § 7 odst. 2 písm. a) až d) dle § 7 odst. 2 písm. e) a dle § 9 zákona o dani z příjmu. Týká se to tedy příjmů, u kterých poplatník uplatňuje 40 % nebo 30 % paušální výdaje. V praxi to znamená, že poplatník si může u svých příjmů uplatnit 40 % nebo 30 % paušální výdaje pouze do maximální částky příjmů 2 000 000 Kč. U výdajového paušálu 40 % se tak jedná o maximální částku 800 000 Kč a u 30 % výdajového paušálu o maximální částku 600 000 Kč. V sekci výdajových paušálů došlo i k další změně, a to konkrétně k omezení uplatnění daňové slevy na manželku/manžela. Pokud poplatník uplatňuje výdajové paušály vyšší jak 50 % celkového základu daně, nesmí si podle nového zákona od základu daně odečíst daňovou slevu na manželku/manžela.

Od roku 2013 nově ve zdanění příjmů fyzických osob vystupuje solidární zvýšení daně. Tato novinka je platná pouze na období 2013 – 2016, kdy solidární daň zvýší celkovou daň o 7 %. Ta se počítá jako:

- *„Solidární zvýšení daně činí 7 % z kladného rozdílu mezi:*
  - *součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně podle § 6 a dílčího základu daně podle § 7 v příslušném zdaňovacím období,*

a

- *48 násobkem průměrné mzdy stanovené podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení.*²⁰

Uvedená změna určitým způsobem vnáší do zdanění příjmů fyzických osob progresivitu daně.

K další změně došlo v oblasti zdanění odvodů plateb do států, které by z pohledu České republiky mohly být považovány za daňové ráje. Tyto transakce jsou od roku 2013 zdaněny 35 % srážkovou daní.

Rok 2014

V roce 2014 došlo ke změně ve zdanění cenných papírů. Od 1. 1. 2014 se zkrátila lhůta pro osvobození příjmů od zdanění na 3 roky z původních 5 let, pokud podíl osoby držící cenný papír je 5 % nebo více. U podílu menším než 5 % se lhůta prodlužuje na 3 roky.

Nově si lze od roku 2014 odečíst od základu daně dary v hodnotě 15 % základu daně oproti 10 %, které byly platné do konce roku 2013.

K podstatné novince došlo ve zdanění dohod konaných mimo hlavní pracovní poměr. Od roku 2014 se nově srážková daň uplatňuje pouze z dohody o provedení práce, za podmínky, že celkové příjmy jsou za kalendářní měsíc maximálně do výše 10 000 Kč.

U dohod o pracovní činnosti budou mít poplatníci nově povinnost podávat daňová priznání při souběhu více dohod.

Velké změny dostalo zdanění darů a dědická daň. Nově byla zrušena dědická a darovací daň a ty byly implementovány do daně z příjmů. Některé podmínky, které byly platné u dědické a darovací daně zůstaly i nadále platné. Zejména osvobození mezi příbuznými v první a druhé linii. Dary od ostatních osob jsou od daně osvobozeny do hodnoty 15 000 Kč.

---

²⁰ Zákon č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů

Rok 2015

„Dnem 1. ledna 2015 nabývá účinnosti zákon č. 267/2014 Sb., o změně zákona o daních z příjmů a změně dalších souvisejících zákonů, který novelizuje některá ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rezervách“), a který je technickou novelou zákona č. 458/2011 Sb. a zákona č. 344/2013 Sb.“²¹

Od roku 2015 došlo k úpravě u možnosti uplatnitelnosti zaplaceného soukromého životního pojištění. To si nově mohou uplatnit pouze ti poplatníci, kteří uzavřou se svojí pojišťovnou dodatek o nemožnosti výběrů z pojistného až do dovršení věku 60 let. Pokud poplatník takto neučiní, nebude si moci uplatnit od základu daně až 12 000 Kč, jako tomu bylo do konce roku 2014.

Od roku 2015 jsou příjmy z autorských příspěvků znovu samostatným základem daně, navíc došlo ke změně minimální výše příjmů na 10 000 Kč.

Zákon č. 267/2014 Sb. nově upravuje paušální výdaje. Tentokrát se změna týká 60% a 80% paušálního výdaje, kde se mění maximální uplatitelná výše. U 60% na 1,2 mil. Kč a u 80% na 1,6 mil. Kč.

Pozitivní změnou bylo znovuzavedení slevy na dani pro poplatníky pobírající starobní důchod. Tato sleva byla navrácena na základě rozhodnutí Ústavního soudu se zpětnou platností pro roky 2013 a 2014. Nový zákon rovněž zavedl další slevu na dani, a to konkrétně za umístění dítěte v zařízení zajišťující péči o děti předškolního věku. Tuto slevu lze uplatnit až do maximální výše 9 200 Kč za rok. V roce 2015 došlo opět k úpravě jednotlivý slev na dani. Upravilo se daňové zvýhodnění na druhé, třetí a další vyživované dítě žijící v domácnosti s poplatníkem. Nově jsou tedy v platnosti níže uvedené výše daňového zvýhodnění:

jedno dítě: 13 404 Kč ročně

druhé dítě: 15 804 Kč ročně

třetí a další dítě: 17 004 Kč ročně

---

²¹ <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/dane/dan-z-prijmu/informace-stanoviska-a-sdeleni/2014/nejvyznamnejsi-zmeny-u-fyzickych-osob-a-platcu-dane-od-1-1-2015-5540>

Novinkou je zavedení oznamovací povinnosti týkající se osvobozených příjmů, které se řídí dle § 4 a 4a a také podle § 6 a § 10 zákona o dani z příjmu. Nově je poplatník povinen oznámit osvobozený příjem, který je vyšší než 5 mil. Kč. Jedná se například o příjmy z výher.

Rok 2016

Pro rok 2016 vstupuje v platnost novela zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů a také novela zákona o daních z příjmů. Novela zákona č. 583/1992 Sb., o daních z příjmů upravuje výši daňového zvýhodnění na druhé vyživované dítě o 100 Kč a na třetí a další vyživované dítě o 300 Kč. Tato novela však stále nebyla schválena Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, a tak k této změna pravděpodobně dojde až v průběhu roku 2016. Pokud k tomu skutečně dojde, bude tato novela schválena se zpětnou účinností od 1. 1. 2016.

Od 1. ledna 2016 dochází k zvýšení minimální mzdy na 9 900 Kč. S touto změnou je spjata i změna ve zdanění starobních důchodů, kdy jsou tyto důchody osvobozeny od daně do výše 356 400 Kč za rok.

Sleva za umístění vyživovaného dítěte do předškolního zařízení je pro rok 2016 stanovena ve výši 9 900 Kč.

Od roku 2016 se ruší tzv. druhý pilíř důchodové reformy a poplatníkům budou jednorázově vyplaceny jejich naspořené částky.

Nově se měla změnit i výše nezdanitelné části základu daně u penzijního pojištění, životního pojištění a penzijního pojištění z 12 000 Kč na 24 000 Kč.

4.2 Faktory ovlivňující výši daňových příjmů

K celkovému zhodnocení všech výše uvedených legislativních změn je nutné si představit hlavní faktory, které ve skutečnosti ovlivňují úspěšnost či neúspěšnost provedených změn. Až poté lze správně posoudit vliv těchto změn na velikost příjmů do státního rozpočtu.

Mezi hlavní makroekonomické ukazatele, které prokazatelně ovlivňují velikost příjmů do státního rozpočtu, je míra inflace, nezaměstnanost a hrubý domácí produkt. Tyto indikátory dokážou spolehlivě určit stav a kondici ekonomiky, proto jsou hlavními ukazateli

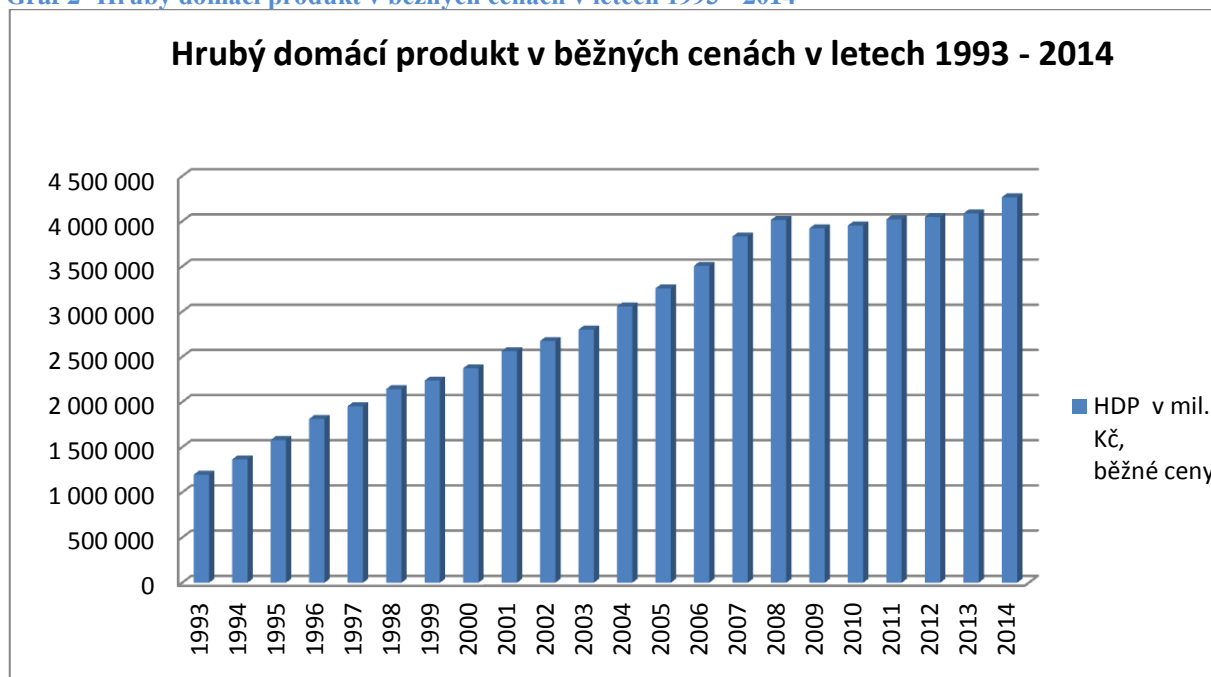
používanými při vytváření statistických reportů. Dalším faktorem, který má vliv na výši příjmů, jsou samotná daňová přiznání a termíny s nimi spojené.

4.2.1 Vliv HDP na daňové příjmy

Pokud by v průběhu sledovaného období nedocházelo k žádným zásadním změnám v daních a ekonomika byla stálá, dalo by se s určitostí říci, že při meziročním růstu HDP, rostou i příjmy do státního rozpočtu. Tento stav je však nepravděpodobný, a proto je třeba si uvést všechny faktory, které mají největší vliv na daňové příjmy.

Hlavním faktorem ovlivňujícím výši příjmů do státního rozpočtu je jednoznačně HDP. Díky této proměnné lze sestavit spolehlivé predikce na další období v oboru daňových změn. Na základě dostupných analýz a statistik z Ministerstva financí České republiky a Českého statistického úřadu lze říci, že HDP má vliv na jednotlivé výnosy daní. Na základě ekonomických teorií je jasné, že veškeré provedené změny se do daňových výnosů nepromítnou okamžitě, ale je zde časové zpoždění. Proto se legislativní změny dají hodnotit s odstupem minimálně jednoho roku.

Graf 2- Hrubý domácí produkt v běžných cenách v letech 1993 - 2014

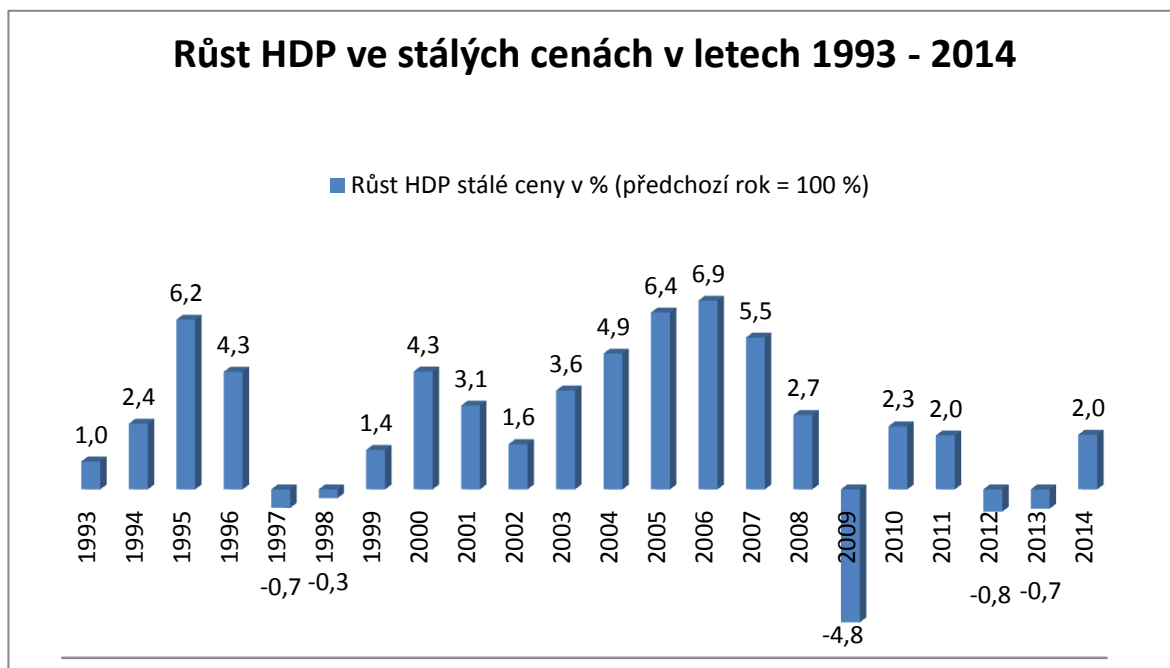

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V grafu č. 2 je znázorněn vývoj HDP od roku 1993 do roku 2014 (pro rok 2015 nejsou dosud dostupná data). Od roku 1993 je patrný postupný nárůst HDP v běžných cenách. Tento trend trval až do roku 2008, kdy HDP dosahovalo hodnoty 4 015 346 mil. Kč (viz. tabulka č. 11). Poté se česká ekonomika dostala do hospodářské krize, kdy nastala ekonomická recese, a hrubý domácí produkt ve dvou následujících obdobích klesal. Po roce 2010 však opět docházelo k ožívování ekonomiky a pozvolnému růstu ekonomiky i HDP. V roce 2014 došlo k výraznějšímu nárůstu HDP oproti roku 2013. Tento nárůst je lépe patrný z grafu č. 3 (viz. níže), kde jsou znázorněny jednotlivé meziroční pohyby HDP od roku 1993 po rok 2014. Jak je patrné z tohoto grafu, největší propad byl v roce 2009, jak již bylo zmíněno. Záporného nárůstu dosahovalo HDP také v letech 2011 a 2012, kdy byl meziroční pokles kolem -0,8 % předchozího roku. V roce 2014 zažila česká ekonomika oživení, což se velmi pozitivně podepsalo na vývoji HDP. Od roku 2014 je pozitivní meziroční nárůst. Český statistický úřad pro rok 2015 uváděl meziroční nárůst přibližně 4,5 % oproti roku 2014. Pokud tento trend vydrží, bude to mít pozitivní vliv na výši daňových příjmů do státního rozpočtu.

Graf 3- Růst HDP ve stálých cenách v letech 1993

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Po zavedení nového daňového systému v roce 1993 je patrný značný nárůst HDP v letech 1994 – 1995.

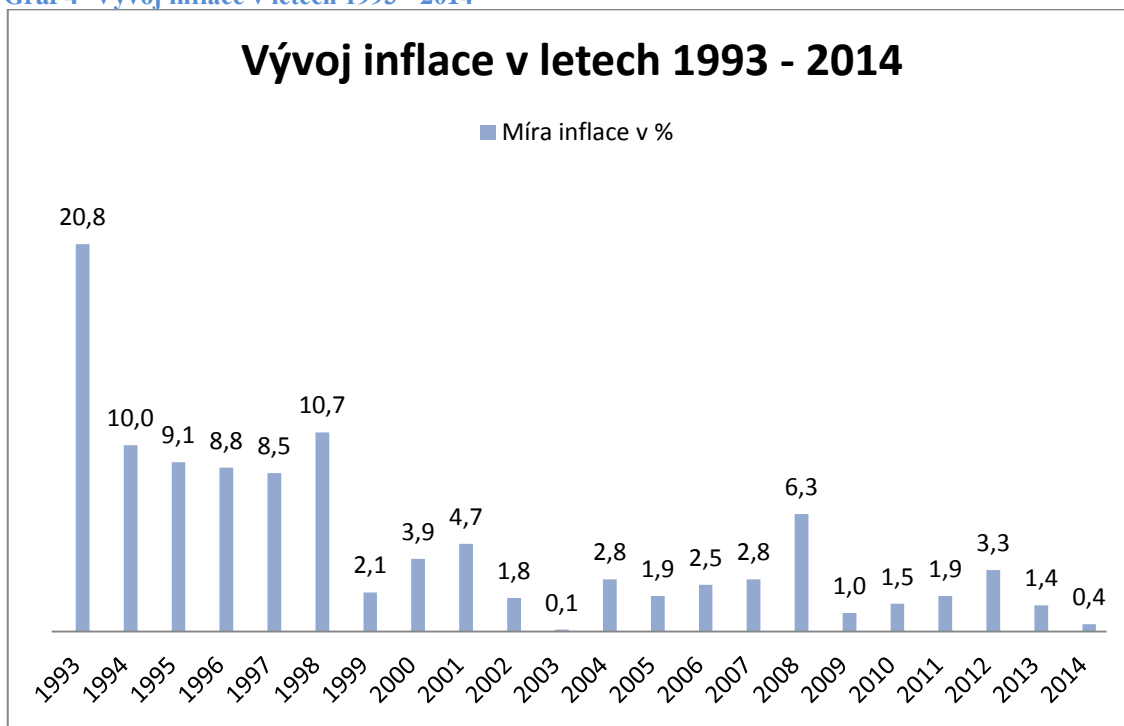
4.2.2 Vliv inflace

Druhým faktorem, který může pozitivně nebo negativně ovlivnit výši daňových příjmů je míra inflace. Mírou inflace se měří změna celkové cenové hladiny v průběhu roku. Je tak důležitým ukazatelem při hodnocení kupní síly obyvatelstva. Vývoj míry inflace sleduje řada institucí. Zejména pak Česká národní banka a Český statistický úřad.

Je zřejmé, že pokud je inflace v ekonomice vysoká, bude mít vliv na výši daňových příjmů do státního rozpočtu. Zejména proto, že pokud bude inflace na vysoké úrovni, projeví se to ve spotřebních cenách a poplatník nebude ochoten věnovat větší část svého důchodu právě na spotřebu. Tato situace má vliv i na výběr spotřebních daní.

Níže uvedený graf představuje vývoj míry inflace od roku 1993 až do roku 2014.

Graf 4- Vývoj inflace v letech 1993 - 2014

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V roce 1993 byla míra inflace historicky nejvyšší. Dosahovala meziročního nárůstu 20,8 %, jednalo se tak o pádivou inflaci, kdy byla v dvojciferných hodnotách. Stejně tomu bylo i v roce 2004, kdy klesla na poloviční míru, stále se ale jednalo o pádivou inflaci. Vysokých hodnot dosahovala až do roku 1998, kdy byla na úrovni roku 1994. Od roku 1999 se inflace snížila na úroveň 2,1 %, Nejnižší úroveň dosahovala v roce 2003, kdy byla

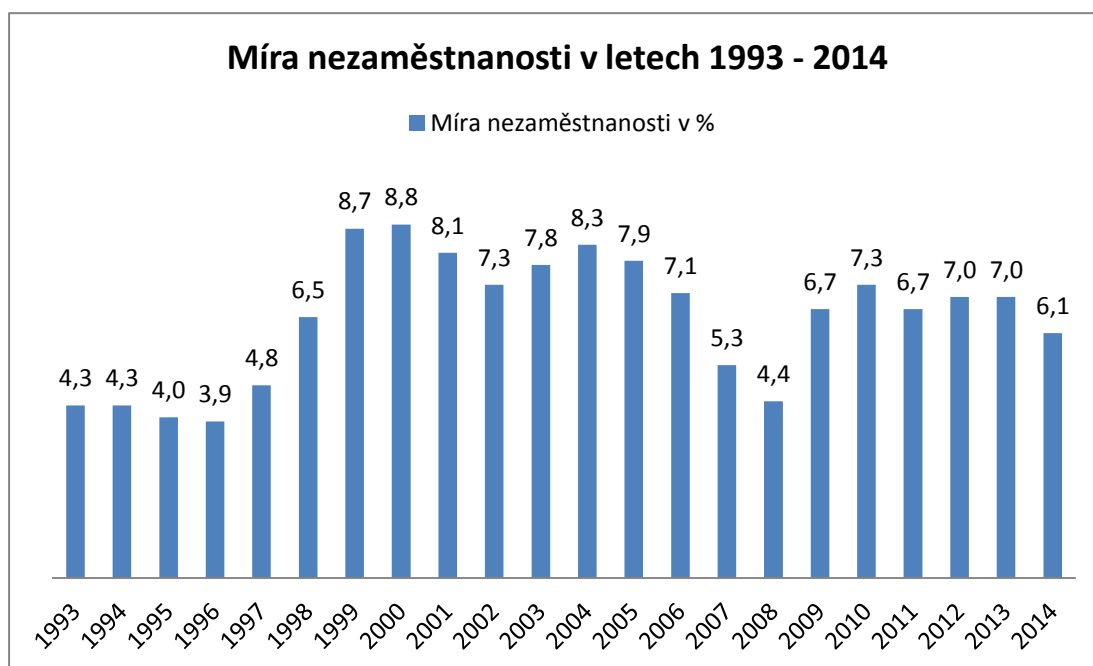
inflace téměř nulová. V roce 2008 inflace opět vzrostla, a to na hodnotu 6,3 %. Tento nárůst byl způsoben hlavně nástupem ekonomické krize ve světě. Dle zpráv z Českého statistického úřadu byla inflace v roce 2015 přibližně 0,4 %, což se rovná míře inflace předchozího období.

4.2.3 Vliv nezaměstnanosti

Mezi nejdůležitější makroekonomické ukazatele patří rozhodně míra nezaměstnanosti. Ovlivňuje řadu ostatních makroekonomických i mikroekonomických problémů.

Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v roce 1996, a to 3,9 %. Naopak nejvyšší byla v roce 2000, kdy dosahovala 8,8 %. Průměrná míra nezaměstnanosti byla 6,5 %. Vývoj tohoto ukazatele je zachycen v grafu č. 5.

Graf 5 - Vývoj nezaměstnanosti v letech 1993 - 2014

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

4.2.4 Podávání daňových přiznání

Zdaňovacím obdobím pro daň z příjmu fyzických osob je v České republice kalendářní rok (od 1. 1. do 31. 12.).

Daň z příjmů fyzických osob je od roku 2008 15 % z vypočteného základu daně. Podnikající fyzické osoby (OSVČ) si daň počítají samy v daňovém přiznání, které jsou

povinny podat k 1. dni 4. měsíce po konci zdaňovacího období (do 1. 4. následujícího roku) pokud nemají daňového poradce. Pokud využívají jeho služeb, posouvá se tato povinnost k 1. dni 7. měsíce následujícího roku. Tuto povinnost mají pouze za předpokladu, že jejich roční příjem byl minimálně 15 000 Kč nebo evidují za minulé zdaňovací období ztrátu. Zaměstnanci mají možnost využít podání daňového přiznání prostřednictvím svého zaměstnavatele na bázi ročního zúčtování daně. Nicméně zálohy na daň z příjmů fyzických osob zaměstnaných na hlavní pracovní poměr jsou odváděny zaměstnavatelem na měsíční bázi.

Daňová přiznání tak mají také určitý vliv na výši jednotlivých příjmů daně z příjmu fyzických osob, protože výše jejich výše se promítne s určitým zpožděním – 3 nebo 6 měsíců. Tento fakt má spíše negativní dopad při sestavování predikcí a statistik. Je nutné zároveň uvést, že samotné zanesení údajů z daňových přiznání (pokud nejsou podávána elektronicky) může mnohdy trvat 2 až 3 měsíce.

4.3 Lineární regresní analýza

Pomocí lineární regrese se vyjadřuje vztah proměnných X a Y za využití lineární přímky, která demonstruje celkový průběh sledované závislosti.

Přímka existuje za předpokladu, že platí:

$$y = a + bx$$

a zároveň, že Y je závislé na X a ne naopak a kde X je nezávislá (vysvětlující) proměnná, Y je závislá (vysvětlovaná) proměnná.

Dále za předpokladu, že koeficient determinace je roven vztahu:

$$R^2 = 1 - \frac{S_e}{S_T}$$

Lineární regresní analýzou bude zjištěna závislost případně nezávislost mezi zvolenými proměnnými. Tuto závislost/nezávislost lze zhodnotit pomocí koeficientu determinace R^2 a směrem rovnice regrese.

Jako závisle proměnná byla stanovena výše příjmů daně z příjmů fyzických osob v období 1993 – 2014. Za pomoci lineární regresní analýzy bylo zjišťováno, jestli výše HDP, inflace a nezaměstnanosti ovlivňuje výši příjmů.

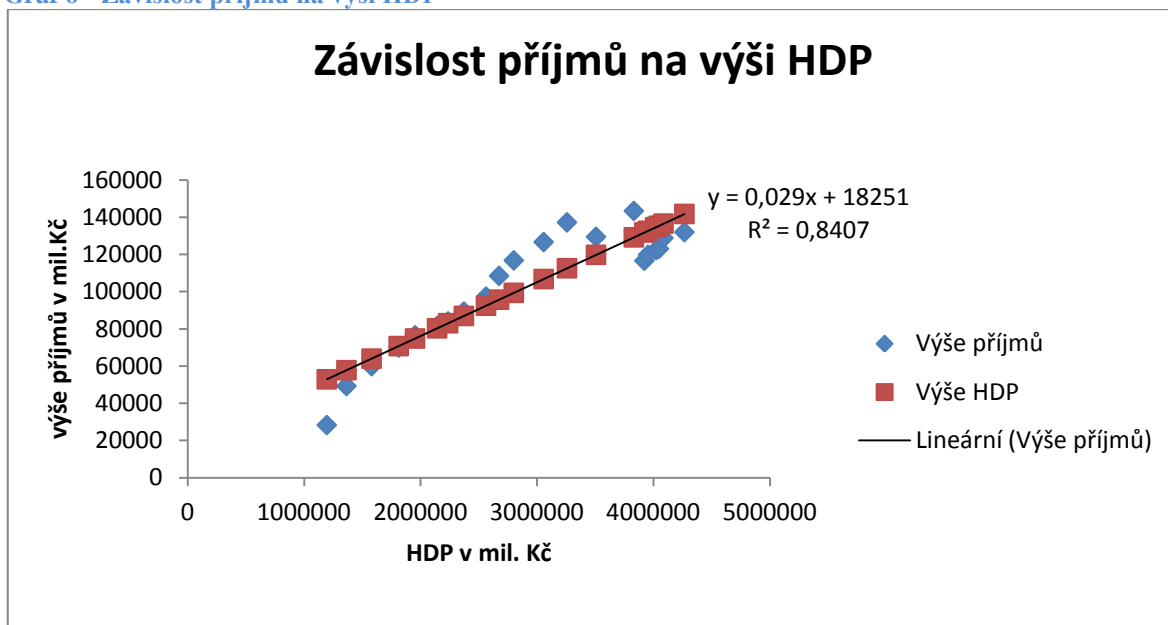
Jako závisle proměnná byla vybrána výše příjmů daně z příjmu fyzických osob v období 1993 až 2014 a jako vysvětlující (nezávisle) proměnné byly použity HDP, míra inflace a míra nezaměstnanosti.

V dále uvedených grafech jsou znázorněny a okomentovány jednotlivé výsledky provedených analýz pro každý ukazatel zvlášť.

4.3.1 Analýza vztahu mezi HDP a výši příjmů

V následujícím grafu je znázorněna závislost mezi výší příjmů daně z příjmu fyzických osob a hrubým domácím produktem v letech 1993 až 2014.

Graf 6 - Závislost příjmů na výši HDP

Zdroj: data finanční správy, vlastní zpracování analýzy

Výsledná lineární přímka regrese a koeficient determinace:

$$y = 0,029x + 18251$$

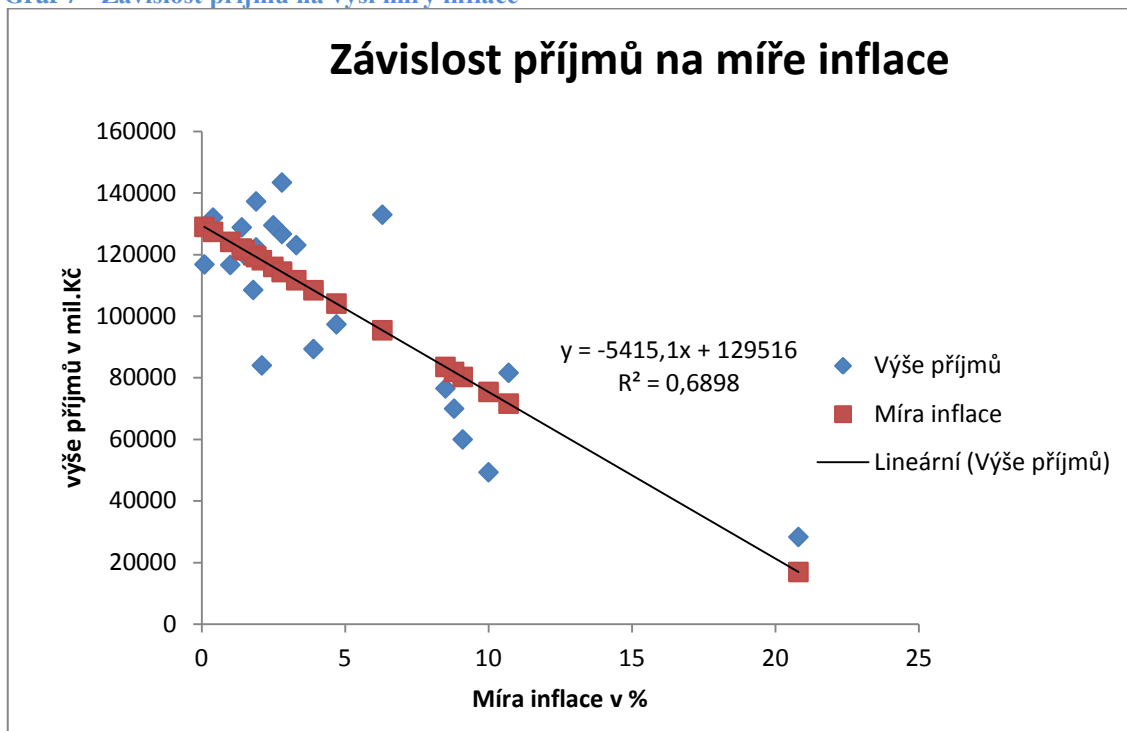
$$R^2 = 0,8407$$

Na základě vypočtených hodnot lze říci, že výše příjmů daně z příjmu fyzických osob je z 84 % vysvětlena výší HDP. Definuje tak silnou statistickou vazbu mezi těmito dvěma proměnnými. Koeficient determinace vysvětluje, jakou část z regresní analýzy se podařilo vysvětlit.

4.3.2 Analýza vztahu mezi mírou inflace a výší příjmů

V následujícím grafu je znázorněna závislost mezi výší příjmů daně z příjmu fyzických osob a mírou inflace v letech 1993 až 2014.

Graf 7 - Závislost příjmů na výši míry inflace

Zdroj: data finanční správy, vlastní zpracování analýzy

Výsledná lineární přímka regrese a koeficient determinace:

$$y = -5415,1x + 129516$$

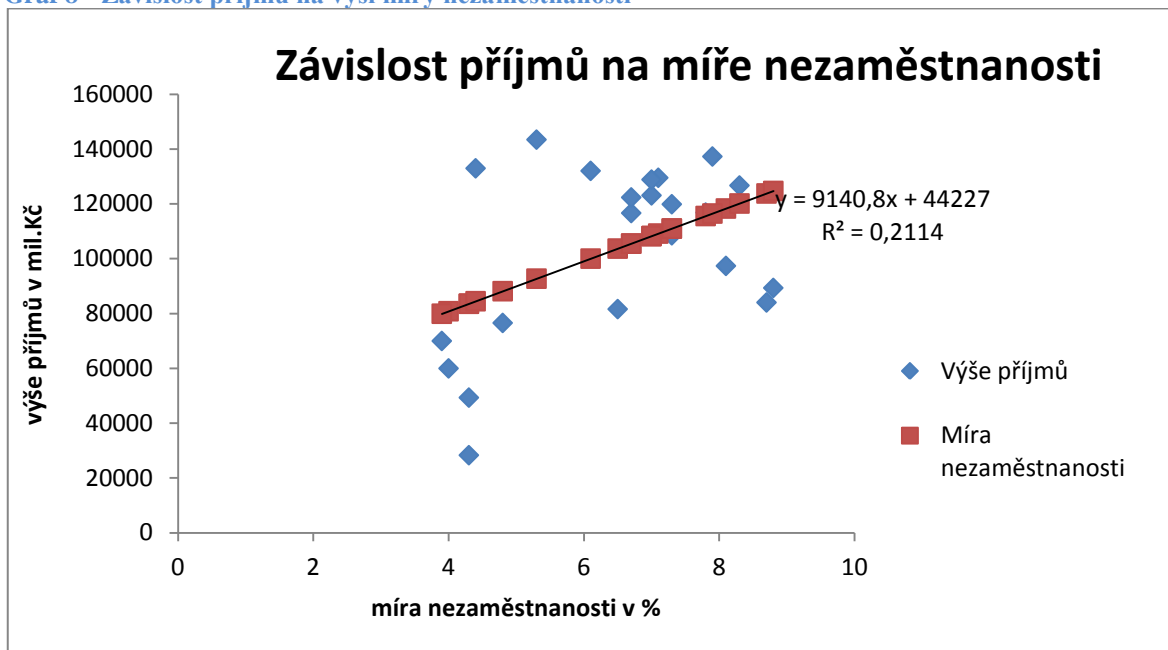
$$R^2 = 0,6898$$

Na základě vypočtených hodnot lze říci, že výše příjmů daně z příjmu fyzických osob je z 68,98 % vysvětlena mírou inflace. Definuje tak silnou statistickou vazbu mezi těmito dvěma proměnnými. Záporná hodnota v lineární přímce dokazuje negativní vliv na výši příjmů.

4.3.3 Analýza vztahu mezi mírou nezaměstnanosti a výší příjmů

V následujícím grafu je znázorněna závislost mezi výší příjmů daně z příjmu fyzických osob a mírou nezaměstnanosti v letech 1993 až 2014.

Graf 8 - Závislost příjmů na výši míry nezaměstnanosti

Zdroj: data finanční správy, vlastní zpracování analýzy

Výsledná lineární přímka regrese a koeficient determinace:

$$y = 9140,8x + 44227$$

$$R^2 = 0,2114$$

Na základě vypočtených hodnot lze říci, že výše příjmů daně z příjmu fyzických osob je z 21,14 % vysvětlena mírou nezaměstnanosti. Definuje tak slabou statistickou vazbu mezi těmito dvěma proměnnými. Jedná se o velmi malou závislost. V ekonometrickém modelu bude ověřeno, zda je tento ukazatel statisticky významný a potřebný pro danou analýzu.

4.4 Regresní ekonometrický model

Pro správné vytvoření regresního ekonometrického modelu je nejdříve nutné stanovit správné ukazatele. Pro zachování návaznosti na předchozí analýzu byly zvoleny stejné proměnné.

Deklarace použitých proměnných

y_1	Příjem z daně z příjmů fyzických osob (mil. Kč/rok)
x_1	Jednotkový vektor
$x_{2(t-1)}$	Míra nezaměstnanosti (%/rok) v období t-1
$x_{3(t-1)}$	Míra inflace (%/rok) v období t-1
$x_{4(t-1)}$	HDP (mil. Kč/rok) v období t-1

Sestavení matematického modelu a jeho formulace na ekonomický:

$$y = f(x_1, x_2, x_3, x_4)$$

V navrhnutém jednorovnicovém regresivním modelu byla zkoumána závislost výše daňových příjmů daně z příjmu fyzických osob na jednotlivých makroekonomických ukazatelích. Jednalo se o sezónně očištěné HDP daných let, míru inflace v daných letech a míru nezaměstnanosti. Délka datové základny je celkem 22 let, což je poměrně dlouhá doba na potvrzení/vyvrácení dopadů makroekonomických ukazatelů na výši daňových příjmů. Celkový model byl dynamizován, protože jak bylo uvedeno již dříve, daňové příjmy nereagují na změny okamžitě, ale až po delším časovém období. Proto byly jednotlivé parametry zpožděny vždy o jeden rok, došlo tak k dynamizaci modelu.

Za endogenní proměnnou byly zvoleny příjmy daně z příjmů fyzických osob. Ostatní proměnné, které byly v modelu využity, jsou exogenními proměnnými. Jedná se o HDP, míru inflace a míru nezaměstnanosti. Pro celkovou správnost modelu byl přidán jednotkový vektor. Data, která byla v modelu využita, jsou ze zdrojové báze Ministerstva financí a Českého statistického úřadu.

Vytvořený model počítá s předpokladem, že při zvýšení hodnoty endogenní proměnné (HDP) se zvýší celkový příjem daně z příjmů fyzických osob, pokud vzroste míra endogenní proměnné (míra inflace), sníží se celkový příjem daně z příjmů fyzických osob.

Dalším předpokladem rovněž je, že pokud poroste příjem poplatníků, celkové příjmy daně z příjmů se budou zvyšovat.

Převedení modelu do ekonometrického modelu

$$Y_{1t} = \gamma_1 X_{1t} + \gamma_2 X_{2t} + \gamma_3 X_{3t} + \gamma_4 X_{4t} + \gamma_5 X_{5t} + u_{1t}$$

Ekonometrický model po dynamizaci

$$Y_{1t} = \gamma_1 X_{1t} + \gamma_2 X_{2(t-1)} + \gamma_3 X_{3(t-1)} + \gamma_4 X_{4(t-1)} + u_{1t}$$

Navržený model byl dynamizován pomocí zpoždění endogenních proměnných – v tomto případě bylo rozhodnuto pro zpoždění o jeden rok.

Korelační matice v programu GRETL

Tabulka 12 - Korelační matice

HDP	Inflace	nezaměstnanost	příjmy	
1	-0,7337	0,3260	0,9169	HDP
-0,7337	1	-0,6465	-0,8305	inflace
0,3260	-0,6465	1	0,4598	nezaměstnanost
0,9169	-0,6465	0,4598	1	příjmy

Zdroj: vlastní zpracování

Pomocí programu GRETL byla vytvořena korelační matice, která vyjadřuje závislosti mezi zvolenými proměnnými použitými v daném modelu. Jedná se o čtvercovou matici a prvky na hlavní diagonále korelační matice tvoří jednotkové vektory. Ostatní prvky v matici představují párové koeficienty korelace mezi příslušnými vysvětlujícími proměnnými. Z uvedené korelační matice je možné zjistit, zda model obsahuje multikolinearitu mezi vysvětlujícími proměnnými. Pokud koeficient nabývá hodnoty 0,9 v absolutní hodnotě, je přítomna multikolinearita mezi proměnnými. V navrženém modelu se vyskytuje multikolinearita u HDP, z důvodu sklonu HDP vyvíjet se stejným směrem, a proto nebude z modelu odstraněna.

Pomocí metody nejmenších čtverců²² budou zjištěny jednotlivé hodnoty pro dané parametry. Zejména pak koeficienty parametrů, jejich p-hodnoty, koeficient determinace a P-hodnota celého modelu.

Tabulka 13 - Model nejmenších čtverců

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-22
Závisle proměnná: příjmy

	koeficient	směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	44715,9	23601,1	1,895	0,0743	*
nezamestnanost	808,333	2071,99	0,3901	0,7010	
inflace	-1994,20	945,581	-2,109	0,0492	**
HDP	0,0214479	0,00369527	5,804	1,69e-05	***
Střední hodnota závisle proměnné		103351,4			
Sm. odchylka závisle proměnné		31689,81			
Součet čtverců reziduí		2,20e+09			
Sm. chyba regrese		11064,02			
Koeficient determinace		0,895518			
Adjustovaný koeficient determinace		0,878105			
F(3, 18)		51,42640			
P-hodnota(F)		4,98e-09			
Logaritmus věrohodnosti		-233,8612			
Akaikovo kritérium		475,7225			
Schwarzovo kritérium		480,0867			
Hannan-Quinnovo kritérium		476,7506			

zde je poznámka o zkratkách statistik modelu

Pomine-li se konstanta, p-hodnota byla nejvyšší pro proměnnou 4 (nezamestnanost)

Zdroj: program Gretl, vlastní zpracování dat

Pro další aplikaci modelu je třeba převést model do ekonometrického na základě zjištěných parametrů.

Ekonometrický model:

$$Y = 44715,9x_{1t} + 808,333x_{2(t-1)} - 19994,2x_{3(t-1)} + 0,0214479x_{4(t-1)}$$

Jako závisle proměnná je v modelu použita výše příjmů daně z příjmu fyzických osob.

Koeficient determinace v navrženém modelu nabývá 89,55 %. To znamená, že změna závisle proměnné (výše příjmů) je z 89,55 % vysvětlena vysvětlujícími proměnnými (změnou HDP, mírou inflace a mírou nezaměstnanosti). Na základě koeficientu

²² Metoda nejmenších čtverců slouží k vyloučení chyb, které se mohou v modelu vyskytnout na základě chybně zvolených parametrů.

determinace lze říci, že shoda modelu s daty je z 89,55 %. Jedná se tak o velmi spolehlivý model. Adjustovaný koeficient determinace je modelu vychází 0,8781, tj. 87,81 %.

Na základě provedené metody nejmenších čtverců byly získány jednotlivé parametry, pomocí kterých se dokáže odhadnout chování modelu jako celku.

Tabulka 14 - Odhadnuté parametry v modelu

44715,9	γ_1
808,333	γ_2
-19994,2	γ_3
0,021448	γ_4

Zdroj: vlastní zpracování

Interpretace zjištěných parametrů:

γ_1 – Pokud všechny exogenní (vysvětlující) proměnné budou na nulové úrovni (= 0), endogenní proměnná (výše příjmů) bude 44 715, 9 mil. Kč/rok.

γ_2 – Zvýší-li míra nezaměstnanosti jedno procento, zvýší se výše příjmů o 808,33 mil. Kč/rok.

γ_3 – Zvýší-li míra inflace o jedno procento, klesne výše příjmů o 19 994,2 mil. Kč/rok.

γ_4 – Zvýší-li se výše HDP o 1 mil. Kč, zvýší se příjmy od 0,021448 mil.Kč/rok.

Z provedeného modelu vplyne, že pokud se zvýší míra inflace, klesne i výše příjmů daně z příjmů fyzických osob. Ze základní ekonomické teorie vyplývá, že spotřebitelé nebudou ochotni platit vyšší cenu a raději si nákup některých služeb či zboží rozmyslí. Toto rozhodnutí ovlivní i výši vybraných spotřebních daní. Dále bylo zjištěno, že pokud dojde ke zvýšení HDP, dojde i ke zvýšení celkových příjmů. Tato změna je však nepatrná, nicméně je zde souvislost mezi proměnnými. V rozporu s předpoklady je výsledek, že zvýšení míry nezaměstnanosti způsobí růst příjmů. Lze to vysvětlit tím, že tento ukazatel nemá souvislost s celkovou výší příjmů. Zda je to skutečně pravda, bude dokázáno při statistické verifikaci modelu níže.

Pomocí statistické verifikace modelu se měří významnost odhadnutých parametrů a celého modelu na předem dané hladině významnosti. Provádí se pomocí testování hypotéz s využitím t-testů jednotlivých parametrů. Celková statistická významnost modelu se testuje pomocí F-testu.

Tabulka 15 - Významnost odhadnutých parametrů

	x_1	x_2	x_3	x_4
Koeficient	44715,9	808,333	-19994,2	0,0214479
p-hodnota	0,0743	0,7010	0,0492	0,0000169
α	0,05	0,05	0,05	0,01
V/N	N	N	V	V

Zdroj: vlastní zpracování

P- hodnoty parametrů x_1 , x_2 (jednotkový vektor, míra nezaměstnanosti) byly srovnány s α na hladině významnosti 0,05. Jejich hodnoty jsou větší než kritérium hladiny významnosti α , proto nezamítáme nulovou hypotézu o nevýznamnosti parametru – parametry jsou v uvedeném modelu **statisticky nevýznamné**.

P- hodnota parametru x_3 (míra inflace) byla srovnána s α na hladině významnosti 0,05. Jeho hodnota je menší než kritérium hladiny významnosti α , proto zamítáme nulovou hypotézu o nevýznamnosti parametru – parametr je v uvedeném modelu **statisticky významný**.

P- hodnota parametru x_4 (HDP) byla srovnána s α na hladině významnosti 0,01. Jeho hodnota je větší než kritérium hladiny významnosti α , proto nezamítáme nulovou hypotézu o nevýznamnosti parametru – parametr je v uvedeném modelu **statisticky významný**.

Těsnost závislosti

Těsnost závislosti se vypočítá pomocí koeficientu vícenásobné determinace. Po výpočtu vychází koeficient vícenásobné determinace $R^2 = 0,895518$. Tento ukazatel udává, že změny výše příjmů daně z příjmu fyzických osob jsou vysvětleny změnami makroekonomických ukazatelů z 89,55 %, tj. shodnost celého modelu s využitými daty je 89,55 %. Adjustovaný koeficient determinace vyšel ve výši 0,8781, tj. 87,81%.

Hladina významnosti je $\alpha = 0,05$

vypočtená P-hodnota 0,00000000498

P-hodnota (F) = 0,00000000498 < 0,05

⇒ zamítáme nulovou hypotézu H_0 na hladině významnosti α 0,05 o nevýznamnosti modelu jako celku. Model jako celek je **statisticky významný**.

Test normality reziduí

Test nulové hypotézy normálního rozdělení:

Chí-kvadrát(2) = 2,105 s p-hodnotou 0,34910

Hladina významnosti $\alpha = 0,05$

vypočtená p-hodnota = 0,34910

p-hodnota 0,34910 > $\alpha = 0,05$

⇒ nulová hypotéza H_0 na hladině významnosti $\alpha 0,05$ ohledně normality reziduí nebude zamítnuta. Rezidua mají normální rozdělení, tzn. nulovou střední hodnotu a konstantní rozptyl.

Breusch-Paganův test heteroskedasticity

Breusch-Paganův test heteroskedasticity dokáže spolehlivě ukázat, zda se v modelu nachází heteroskedasticita. Pokud se potvrdí, že se v modelu nenachází, je daný model odhadnut správně.

Výstup z program Gretl:

OLS, za použití pozorování 1993-2014 (T = 22)

Závisle proměnná: škálované $uhat^2$

Testovací statistika: LM = 2,531985,

s p-hodnotou = $P(\text{Chí-kvadrát}(3) > 2,531985) = 0,469538$

Hladina významnosti je $\alpha = 0,05$

vypočtená P-hodnota 0,469538 > 0,05

p-hodnota 0,469538 > $\alpha = 0,05$

⇒ nebude zamítnuta nulová hypotéza H_0 na hladině významnosti $\alpha 0,05$ o přítomnosti heteroskedasticity v modelu. O heteroskedasticitu se v modelu nejedná.

5 VÝSLEDKY A ZHODNOCENÍ

5.1 Zhodnocení výsledků ekonometrického modelu

Na základě provedeného modelu lze jednoznačně říci, že uvedené makroekonomické ukazatele mají podstatný vliv na výši příjmů daně z příjmů fyzických osob. Jakákoliv provedená změna v daňové oblasti, která ovlivní výši HDP a inflace, ovlivní i výši příjmů daně z příjmu fyzických osob.

Tabulka 16 - vyhodnocení ekonometrického modelu

Ukazatel	koeficient determinace
HDP	$R^2 = 0,8407$
Inflace	$R^2 = 0,6898$
nezaměstnanost	$R^2 = 0,2114$

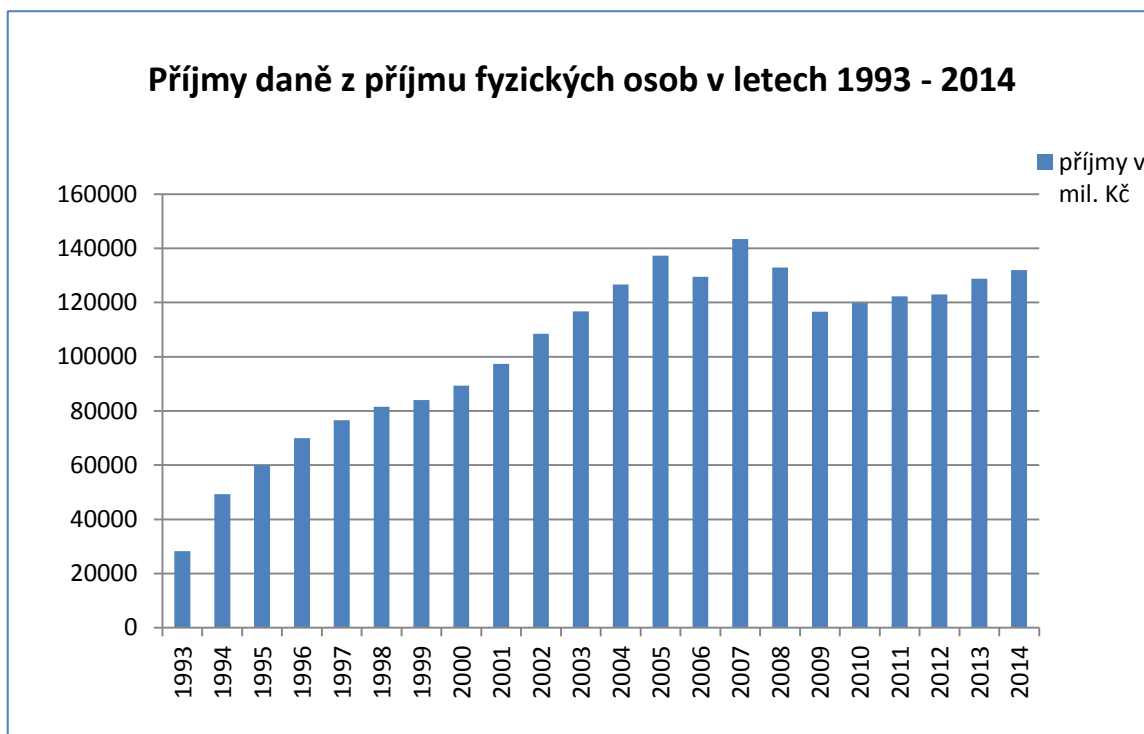
Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného přehledu je patrné, že největší vliv byl zjištěn u HDP a u inflace. Tyto dva ukazatele se velkou měrou podílejí na vývoji příjmu daně z příjmů fyzických osob ve sledovaném období. Naopak nezaměstnanost není tak silným parametrem, který se podílí na vývoji inkasa daně.

5.2 Zhodnocení legislativních změn na základě výše příjmů

V této podkapitole budou popsány nejdůležitější legislativní změny daných let, jaký měly vliv na výši příjmů daně z příjmů fyzických osob v průběhu 22 let. Podrobnější graf i s hodnotami jednotlivých let je v příloze jako graf č. 10.

Graf 9- Příjmy daně z příjmu fyzických osob v letech 1993 – 2014

Zdroj: data finanční správy, vlastní zpracování analýzy

Jak je z výše uvedeného grafu patrné, příjmy měly vzrůstající tendenci až do roku 2005, kdy zaznamenaly oproti roku 2004 výraznější nárůst. Rok 2006 však znamenal propad na hodnoty roku 2005 a rok 2007 předčil očekávání a zaznamenal zatím historicky nejvyšší příjmy daně z příjmu fyzických osob. Poté se České republice projevila hospodářská krize a její příjmy se začaly propadat, a to až do roku 2010, kdy opět začaly velmi mírně růst. V roce 2014 byly příjmy na podobné úrovni jako ty v roce 2006.

5.3 Příjmy v letech 1993 – 2014

V tomto přehledu budou shrnuty všechny zásadní změny, které ovlivnily výši příjmů daně z příjmu fyzických osob od roku 1993 do roku 2014.

V roce **1993** byl celkově přepracován daňový systém České republiky. Jednotlivé daně byly přejmenovány, nebo nahrazeny jinými. Daň z příjmu fyzických osob v sobě od roku

1993 zahrnuje daň ze mzdy, daň z příjmu z literární a umělecké činnosti a daň z příjmu obyvatelstva.

Příjmy daně z příjmu fyzických osob ovlivnily v roce **1994** výše nezdaniitelných částí daně u vyživovaného dítěte, která vzrostla na 10 800 Kč, u poplatníka, který je držitelem průkazu ZTP/P a u studenta. Rovněž na příjmy měla vliv změna v posledním daňovém pásmu ze 47 % na 44 %. Oproti roku 1993 však došlo k nárůstu celkových příjmů o 74,3 %.

V roce **1995** byla opět zvýšena nezdaniitelná část daně u poplatníka a u vyživovaného dítěte. Příjmy vzrostly o 21,64 %.

Rok **1996** změnil výše nezdaniitelných částí daně u poplatníka a u vyživovaného dítěte a zároveň bylo zrušeno poslední daňové pásmo 43 % a posledním se tak stalo pásmo s 43% sazbou daně. S porovnáním s rokem 1995 byly příjmy vyšší o 16,69 %.

Příjmy roku **1997** ovlivnila změna v povinnosti podání daňového přiznání pro příjmy na 10 000 Kč a také změna v nezdaniitelných částech daně u poplatníka, manžela/manželky, držitele průkazu ZTP/P, studenta a vyživované dítě a také úprava limitů pro jednotlivá daňová pásma. Tyto změny přinesly nárůst příjmů oproti roku 1996 o 9,4 %.

V roce **1998** byly aktualizovány nezdaniitelné části daně u poplatníka, vyživovaného dítěte a manžela/manželky. Nárůst příjmů by o 6,6 %.

V roce **1999** zaznamenaly změny nezdaniitelné části daně u poplatníka, manžela/manželky, poživatele invalidního důchodu, držitele ZTP/P, studenta a vyživovaného dítěte. Všechny tyto položky byly zvýšeny. Taktéž byly změněny limity pro jednotlivá daňová pásma. Příjmy se v tomto roce zvýšily o 2,96 %.

Zásadnější změny přinesl rok **2000**. Byla zrušena sazba daně 40 % a nejvyšší se tak stala sazba 32 %. Tento rok byl prvním, kdy si poplatníci mohli od základu daně odečíst zaplacené penzijní pojištění. Rok 2000 zaznamenal růst příjmů o 6,32 %.

Změny v roce **2001** se týkaly úpravy limitů v daňových pásmech a také nezdaniitelných částí daně u všech položek. Příjmy se zvýšily o 8,99 % oproti roku 2000.

V roce **2002** nebyly provedeny zásadnější korekce, i tak byl zaznamenán nárůst příjmů o 11,47 %.

I v roce **2003** nedošlo k žádným výraznějším legislativním změnám, které by měly přímý dopad na výši příjmů, přesto příjmy vzrostly o 7,64 %.

Rok **2004** znamenal pro Českou republiku vstup do Evropské unie a s ním spojené nutné změny v zákonech. Nárůst příjmů byl zaznamenán v míře 8,46 %.

Od roku **2005** do roku 2008 bylo možné danit příjmy pomocí společného zdanění manželů. Žádné jiné změny ve výši daní se neuskutečnily. Výše příjmů byla oproti roku 2004 o 8,35 % vyšší.

Od 1. 1. **2006** byla snížena sazba daně v prvním pásmu na 12 % a ve druhém pásmu na 19 %. Ostatní pásma zůstávají beze změn a byly sníženy všechny slevy na dani na téměř pětinou hodnotu roku 2005. Díky těmto změnám došlo k tomu, že celkové příjmy klesly o 5,65 %.

V roce **2007** nedošlo k žádným výrazným změnám nebo novelám.

Příjmy oproti minulému roku vzrostly o 10,73 %.

V roce **2008** byla provedena daňová reforma, která zavedla tzv. rovnou daň 15 % a zrušila tak progresivitu, která byla platná do konce roku 2007. Zároveň byla implementována superhrubá mzda a výrazně upraveny výše daňových slev. Změna příjmů byla evidována ve výši 7,29 %.

Změna nastala pouze ve výši slevy na manžela/manželku, ale i přesto příjmy roku **2009** zaznamenaly pokles o 12,27 %. Což bylo primárně způsobeno nástupem ekonomické krize.

Rok **2010** zaznamenal změnu pouze u výše slevy na vyživované dítě. Příjmy vzrostly o 2,76 % nad úroveň roku 2009.

Vláda zavedla roku **2011** tzv. povodňovou daň, a proto byla snížena celková sleva na poplatníka o 1 200 Kč ročně. Na daních bylo však vybráno pouze o 2,07 % více než v roce 2010.

Od roku **2012** byla zrušena tzv. povodňová daň a výše slevy na poplatníka byla vrácena na původní výši. Sleva na vyživované dítě se také zvýšila. Vládě se i nadále nedařilo zvyšovat příjmy z daní a proto byl meziroční nárůst pouze o 0,6 %.

Počínaje rokem **2013** mohou podnikající fyzické osoby využít výdajových paušálů při výpočtu základu daně. Zároveň bylo zavedeno solidární zvýšení daně ve výši 7 % příjmy. Rokem **2014** byla zrušena dědická a darovací daň a byla implementována do daně z příjmů. Růst příjmů byl poloviční oproti roku 2013. V roce **2015** byla poplatníkům pobírajícím starobní důchod navracena možnost uplatnění základní slevy na poplatníka.

6 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo zhodnotit legislativní změny provedené v letech 1993 až 2014 s vlivem na výši příjmů daně z příjmu fyzických osob do státního rozpočtu.

Prostřednictvím popisné metody byly popsány jednotlivé změny, a jak se promítly do zdanění fyzických osob a jak se projeví na vývoji inkasa daně z příjmů fyzických osob.

Velmi důležitý byl rok 1993, kdy se začal formovat moderní daňový systém České republiky, a došlo k prvním výrazným změnám u jednotlivých daní.

V roce 1994 se prvně změnila jednotlivá daňová pásma a výše nejvyšší sazby klesla o 3 %, na 44 %. K dalšímu poklesu sazby daně z příjmů fyzických osob došlo v roce 1996, kdy byla nejvyšší sazba 40 %. Nastal tak trend snižování limitů v daňových pásmech i ve výších samotných sazeb daně. Největší změny v oblasti sazby daně dostal rok 2008, kdy se ustoupilo od progresivního zdanění fyzických osob, byla zavedena tzv. rovná daň 15 %. Tento rok byl také průlomový tím, že byla zavedena superhrubá mzda, která měla být zrušena v roce 2015, ale k tomuto kroku stále nedošlo. V roce 2013 byla zavedena solidární daň ve výši 7 %, která také ovlivnila výši příjmů daně z příjmu fyzických osob. Na základě těchto poznatků nelze přisuzovat nárůsty či poklesy příjmů jen popsáním legislativním změnám, které proběhly v letech 1993 až 2014.

Pro fyzické osoby nastala nejvýraznější změna v postupném snižování sazby daně z příjmů a tak i jejich daňová zátěž. Důležité je však vzít v potaz časové zpoždění daňových příjmů, kdy je ovlivňují také termíny pro podání daňových přiznání subjekty.

Aby mohlo být zhodnocení provedeno nezkresleně, bylo využito lineární regresní analýzy, kde byly zkoumány jednotlivé vybrané makroekonomické ukazatele a jejich vliv na konečnou výši příjmů daně z příjmu fyzických osob. Jednalo se o HDP, míru inflace a míru nezaměstnanosti, které byly zvoleny jako nezávisle proměnné. Poté byly tyto ukazatele zadány do jednoduchého ekonometrického modelu, aby bylo dokázáno, zda jako celek mají vliv na výši příjmů. Jednotlivé modely prokázaly, jak moc zkoumané ukazatele (HDP, inflace a nezaměstnanost) ovlivňují vývoj příjmu z daně z příjmů fyzických osob do státního rozpočtu.

Nejvýznamnější vztah byl vyzorován u HDP, který z více jak 84 % ovlivňuje výši příjmů daně z příjmů fyzických osob. Analýzami bylo dokázáno, že se jedná o velmi silnou

závislost. Inlace se dá na základě zjištěných výsledků považovat za parametr se střední mírou závislosti. Ta vysvětluje vliv na celkové příjmy z 68 % a je tak důležitým ukazatelem, který je nutno v modelech zohledňovat. Naopak u nezaměstnanosti se potvrdila hypotéza, že jako makroekonomický ukazatel příliš neovlivňuje výši příjmů DFFO do státního rozpočtu. Na základě analýz bylo zjištěno, že nezaměstnanost vysvětluje příjmy ze zhruba 20 %.

Téměř všechny provedené legislativní změny byly prvotně zavedeny kvůli postupné změně naší ekonomiky a vstupu do EU, kdy právě vstup do ní pro Českou republiku znamená každoroční novely a úpravy téměř všech zákonů České republiky.

Během analyzování jednotlivých změn, které ve sledovaném období proběhly je patný tlak na snižování celkové daňové zátěže pro poplatníky daně z příjmu fyzických osob. Ovšem ne všechny provedené změny se setkaly s pozitivním přijetím společnosti, odborníků tak i opoziční vlády. Zákonodárci se bohužel nesnaží daňový systém a změny v něm provedené přiblížit více laické veřejnosti a při snaze prosadit co nejvíce novel a úprav, docílili toho, že se v zákonech a celém daňovém systému velmi špatně orientuje. Při přípravách dalších úprav a novel by měli postupovat s větší rozvahou, jelikož nesprávné nastavení změn může mít za následek negativní dopady na daňové poplatníky a na nárůst jejich administrativní zátěže.

7 POUŽITÉ ZDROJE

Monografické publikace

1. BOHÁČ, Radim. Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 329 s. ISBN 978-80-7478-045-5.
2. BONĚK, Václav. Lexikon Daňové pojmy. Vyd. 1. Ostrava: Sagit, 2001, 626 s. Lexikony - Sagit, Svazek IV. ISBN 8072082655.
3. FRIEDMAN, Milton. Capitalism and Freedom. 3rd. ed. Chicago: The University of Chicago Press, 2002. 230 s. ISBN 97-80-226264-21-9.
4. KLAZAR, Stanislav. Redistribuční dopady zdanění a důchodového systému a jejich reforem. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 130 s. ISBN 978-80-7357-702-5
5. KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 5., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
6. MARKOVÁ, Hana. Daňové zákony 2015: úplná znění platná k 1.1.2015. 24. vyd. Praha: Grada, 2015, 272 s. ISBN 978-802-4755-076.
7. OCHRANA, František. Hodnocení efektivnosti veřejných výdajových programů. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 135 s. ISBN 978-80-7478-446-0.
8. PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: úvod do problematiky. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005, 527 s. ISBN 80-735-7049-1.
9. ŠIROKÝ, Jan. Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 27 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace v EU se základními judikáty SD EU, včetně zapracování Lisabonské smlouvy a novelizací směrnice 2006/112/ES. 4. aktualiz. vyd. Praha: Linde, [2006]-., sv. Praktické ekonomické příručky. ISBN 978-80-7201-799-7.

10. ŠIROKÝ, Jan. Daňové teorie: s praktickou aplikací. V Praze: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-005-8.
11. ŠIROKÝ, Jan. Základy daňové teorie s praktickými příklady. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 126 s. Vzdělávání a certifikace účetních. ISBN 978-80-7478-785-0.
12. VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2014. 12., aktualiz. vyd. V Praze: 1. VOX, 2014, 391 s. Ekonomie (1. VOX). ISBN 978-80-87480-23-6.
13. VÍTEK, Leoš. Daňová politika České republiky: historický vývoj, současnost a perspektivy zdanění na území ČR s ohledem na integraci českého hospodářství do světového ekonomického společenství. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2001. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky).
14. ZAJÍČKOVÁ, Miroslava, Radim BOHÁČ a Igor VEČEŘ. Základ daně z příjmů a DPH ve vybraných státech EU z pohledu daňové harmonizace. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, 470 s. Teoretik. ISBN 978-80-87576-21-2.

Právní předpisy

1. ČESKO. Vyhláška č. 323/2002 Sb., Ministerstva financí o rozpočtové skladbě. In Sbírka zákonů ČR, ročník 2002, částka 118. ISSN 1211-1244.
2. ČESKO. Zákon č. 586/1992 Sb., České národní rady o daních z příjmů. In Sbírka zákonů ČR, ročník 1992, částka 117. ISSN 1211-1244.
3. ČESKO. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In Sbírka zákonů ČR, ročník 2000, částka 73. ISSN 1211-1244.
4. ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). In Sbírka zákonů ČR, ročník 2000, částka 38. ISSN 1211-1244.
5. ČESKO. Zákon č. 531/1990 Sb., České národní rady o územních finančních orgánech. In Sbírka zákonů ČR, ročník 1990, částka 87. ISSN 1211-1244.

6. ČESKO. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). In Sbíрка zákonů ČR, ročník 2000, částka 65. ISSN 1211-1244.
7. ČESKO. Zákon č. 576/1990 Sb., České národní rady o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky). In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1990, částka 95. ISSN 1211-1244.
8. ČESKO. Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. In Sbíрка zákonů ČR, ročník 2007, částka 85. ISSN 1211-1244.

Internetové zdroje

1. BOTMAN, Dennis a Anita TULADHAR. Tax and Pension Reform in the Czech Republic—Implications for Growth and Debt Sustainability. International Monetary Fund [online]. 2008 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: [http://ssreform.treasury.gov.za/Publications/Tax%20and%20Pension%20Reform%20in%20the%20Czech%20Republic%20Implications%20for%20Growth%20and%20Debt%20Sustainability%20\(Botman%20and%20Tuladhar,%202008\).pdf](http://ssreform.treasury.gov.za/Publications/Tax%20and%20Pension%20Reform%20in%20the%20Czech%20Republic%20Implications%20for%20Growth%20and%20Debt%20Sustainability%20(Botman%20and%20Tuladhar,%202008).pdf)
2. Český statistický úřad. Česká republika od roku 1989 v číslech. [online]. 15.5.2015 [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech#03>
3. Daňari online. VÝVOJ SAZBY DANĚ Z PŘÍJMU FYZICKÝCH OSOB [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/sazby--vzory--tabulky/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>
4. EUROPEAN COMMISSION. Pension taxation [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/personal_tax/pensions/index_en.htm

5. EUROPEAN COMMISSION. Taxation trends in the European Union [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm
6. European Parliament. Direct taxation: Personal and company taxation [online]. [cit. 2015-11-23]. Dostupné z:http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.11.2.html
7. Eurostat. Vládní finanční statistika [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Government_finance_statistics/cs
8. Finanční správa. Informace o činnosti daňové správy České republiky za rok 2003 [online]. [cit. 2015-11-27]. Dostupné z:<http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-vysledky-cinnosti/CinnostDS2003.pdf>
9. Finanční správa. Informace o činnosti daňové správy České republiky za rok 2004 [online]. [cit. 2015-11-27]. Dostupné z:<http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/fs-vysledky-cinnosti/CinnostDS2004.pdf>
10. Finanční správa. Schéma rozpočtového určení daní [online]. [cit. 2015-12-03]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpoctoveho_urceni_dani_2013-2015.pdf
11. Finanční správa. Schéma rozpočtového určení daní 2013-2015 [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpoctoveho_urceni_dani_2013-2015.pdf
12. Finanční správa. Vývoj inkasa vybraných daní v ČR v letech 1993-2014 [online]. [cit. 2015-11-27]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>

13. FinExpert.cz. Co přinesou daňové změny 2011. [online]. 23.2.2011 [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/co-prinesou-danove-zmeny-2011>
14. IDnes.cz. Jaký vliv má růst HDP na váš výnos? [online]- [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: http://finance.idnes.cz/jaky-vliv-ma-rust-hdp-na-vas-vynos-dlu-inv.aspx?c=A050721_110024_fi_osobni_vra
15. IDNES.cz. Šedá ekonomika v ČR tvoří přes 15 procent HDP. Státu unikají miliardy
Zdroj: http://ekonomika.idnes.cz/seda-ekonomika-v-cesku-tvori-pres-15-procent-hdp-flz-/ekonomika.aspx?c=A150130_090423_ekonomika_fih [online]. [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/seda-ekonomika-v-cesku-tvori-pres-15-procent-hdp-flz-/ekonomika.aspx?c=A150130_090423_ekonomika_fih
16. Informační centrum vlády. Daňová reforma [online]. [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>
17. KLAZAR, Stanislav. Katedra veřejných financí VŠE. In: Katedra veřejných financí VŠE [online]. 2013 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: http://nb.vse.cz/~klazar/vosoa/1a_Sazba_dane.pdf
18. Ministerstvo financí České republiky. Konvergenční program ČR_2007 [online]. [cit. 2015-12-09]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Analyza-Kap-006_2007-11_Konvergenčni-program-listopad-2007.pdf
19. Ministerstvo financí České republiky. Státní závěrečný účet ČR za rok 2013 [online]. 2014 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>
20. *Ministerstvo financí České republiky*. Státní závěrečný účet za rok 2008 [online]. 3.6.2009 [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2008/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2008-2030>
21. Nejvyšší kontrolní úřad. STANOVISKO KE ZPRÁVĚ O PLNĚNÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU ČESKÉ REPUBLIKY ZA 1. POLOLETÍ 2014 [online]. [cit. 2015-

- 12-09]. Dostupné z: <http://www.nku.cz/assets/publikace/stanovisko-nku-ke-zprave-o-plneni-sr-za-1-pololeti-2014.pdf>
22. OECD. Economic Survey of Czech Republic 2014 [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/surveys/economic-survey-czech-republic.htm>
23. OECD. Revenue Statistics 2014 - Czech Republic [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp/consumption/revenue-statistics-and-consumption-tax-trends-2014-czech-republic.pdf>
24. OECD. Revenue Statistics 2015 - Czech Republic [online]. [cit. 2015-11-09]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-czech-republic.pdf>
25. OCHRANA, František. Veřejné rozpočty jako nástroj veřejné politiky a strategického vládnutí. CESES FSV UK [online]. 2005 [cit. 2015-09-20]. ISSN 1801-1632. Dostupné z: http://www.ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-sesit05_06_ochrana.pdf
26. ONDROVÁ, Elena. Reforma v dani z příjmů fyzických osob. *Finance.cz* [online]. 2007 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/138963-reforma-v-dani-z-prijmu-fyzickych-osob/>
27. Sagit. Přehled nejvýznamnějších změn v novele zákona o daních z příjmů a zákona o účetnictví [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/prehled-nejvyznamnejsich-zmen-v-novele-zakona-o-danich-z-prijmu-a-zakona-o-ucetnictvi>
28. Účetní kavárna. Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob [online]. [cit. 2015-11-29]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>
29. VANČUROVÁ, Alena. Katedra veřejných financí. Daňové reformy ČR [online]. 2013 [cit. 2015-09-28]. Dostupné z: http://kvf.vse.cz/storage/1218123709_sb_vancurova.pdf

30. Veřejný dluh. Veřejný dluh [online]. 4.1.2016 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z:
<http://www.verejnydluh.cz/>

Seznam zkratek

DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
EU	Evropská unie
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
HDP	Hrubý domácí produkt
ČR	Česká republika
EU 28	28 členských států EU
DPH	Daň z přidané hodnoty
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Výběr základních typů daní	18
Obrázek 2 - Předměty daně z příjmů fyzických osob	19
Obrázek 3 - základ daně.....	20
Obrázek 4 - Druhy sazeb daně.....	22
Obrázek 5 - Typy slev na dani	23
Obrázek 6 - Lorenzova křivka	27
Obrázek 7 - Daně daňového systému ČR	28
Obrázek 8 - Struktura celkových příjmů do SR v roce 2014.....	29
Obrázek 9 - Rozpočtová soustava v ČR	33
Obrázek 10 - Rozpočtové určení daní v ČR od roku 2013 do roku 2015.....	35
Obrázek 11 – Schéma rozpočtových příjmů podle druhu.....	36
Obrázek 12 - Vývoj příjmů do státního rozpočtu ČR.....	37

Seznam grafů

Graf 1 - Daňové zatížení v zemích EU v letech 2000 a 2012.....	25
Graf 2- Hrubý domácí produkt v běžných cenách v letech 1993 - 2014	56
Graf 3- Růst HDP ve stálých cenách v letech 1993.....	57
Graf 4- Vývoj inflace v letech 1993 - 2014	58

Graf 5 - Vývoj nezaměstnanosti v letech 1993 - 2014	59
Graf 6 - Závislost příjmů na výši HDP	61
Graf 7 - Závislost příjmů na výši míry inflace.....	62
Graf 8 - Závislost příjmů na výši míry nezaměstnanosti	63
Graf 9- Příjmy daně z příjmu fyzických osob v letech 1993 – 2014	71

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Porovnání daňového systému před a po roce 1993	39
Tabulka 2 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1993	
Tabulka 3 - Přehled změn nezdanitelných částí základu daně z příjmů fyzických osob po roce 1996.....	41
Tabulka 4 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1997	42
Tabulka 5 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1998	42
Tabulka 6- Nezdanitelná část základu daně z příjmů fyzických osob v roce 1999	43
Tabulka 7 - Sazby daně z příjmů fyzických osob v roce 1999	43
Tabulka 8 - Přehled změn nezdanitelných částí základu daně z příjmů fyzických osob po roce 2000.....	45
Tabulka 9 - Přehled změn z nezdanitelných částí daně na slevy na dani z příjmů fyzických osob po roce 2006	47
Tabulka 10 - Výpočet superhrubé mzdy	48
Tabulka 11 - Přehled změn u slev daně z příjmů fyzických osob po roce 2007	50
Tabulka 12 - Korelační matice.....	65
Tabulka 13 - Model nejmenších čtverců.....	66
Tabulka 14 - Odhadnuté parametry v modelu	67
Tabulka 15 - Významnost odhadnutých parametrů	68
Tabulka 16 - vyhodnocení ekonometrického modelu.....	70

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 - Daňové zatížení v zemích EU v letech 2000 a 2012

			Difference (1)	Ranking
	2000	2012	2000 to 2012	2012
Belgium	45,1	45,4	0,3	2
Bulgaria	31,5	27,9	-3,6	27
Czech Republic	33,8	35,0	1,2	16
Denmark	49,4	48,1	-1,2	1
Germany	41,3	39,1	-2,2	10
Estonia	31,0	32,5	1,5	21
Ireland	31,5	28,7	-2,8	23
Greece	34,6	33,7	-0,8	17
Spain	34,1	32,5	-1,6	19
France	44,2	45,0	0,8	3
Croatia	:	35,7	:	13
Italy	41,5	44,0	2,5	6
Cyprus	30,0	35,3	5,3	15
Latvia	29,7	27,9	-1,8	26
Lithuania	30,9	27,2	-3,7	28
Luxembourg	39,2	39,3	0,1	8
Hungary	39,8	39,2	-0,6	9
Malta	27,3	33,6	6,3	18
Netherlands	39,9	39,0	-0,9	11
Austria	43,0	43,1	0,1	7
Poland	32,6	32,5	-0,1	20
Portugal	31,1	32,4	1,3	22
Romania	30,2	28,3	-1,9	25
Slovenia	37,3	37,6	0,3	12
Slovakia	34,1	28,3	-5,8	24
Finland	47,2	44,1	-3,1	5
Sweden	51,5	44,2	-7,3	4
United Kingdom	36,3	35,4	-0,9	14
Iceland	37,1	36,8	-0,4	
Norway	42,6	42,2	-0,4	
EU-28 averages				Total
Weighted	:	39,4	:	
Arithmetic	:	36,3	:	
EU-27 averages				
Weighted	40,3	39,4	-0,9	
Arithmetic	37,0	36,3	-0,7	

Zdroj:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm

Příloha 2 - Vývoj příjmů státního rozpočtu v letech 1993 - 2002

Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Příjmy státního rozpočtu celkem (v mil. Kč)	358 000	390 510	439 970	482 820	508 951	537 411	567 275	586 208	626 220	704 967
Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	333 580	360 130	409 703	457 360	478 438	509 605	540 143	559 498	598 935	628 032
v tom:										
daně z příjmů fyzických osob	1 510	5 800	8 491	29 727	33 204	36 279	35 131	34 732	78 590	82 110
daně z příjmů právnických osob	70 880	64 430	64 194	48 567	41 636	51 105	51 309	52 275	68 880	76 913
daň z přidané hodnoty (DPH)	77 100	85 850	94 801	109 313	117 573	119 358	138 282	145 908	121 170	118 380
zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (spotřební daně)	39 980	46 360	56 649	61 170	64 171	67 801	73 143	70 879	65 810	68 607
poplatky a odvody v oblasti živ. prostř.	0	0	0	0	0	0	0	0	660	676
správní poplatky	?	?	?	?	4 378	4 826	5 022	4 834	5 020	4 066
daně a poplatky z provozu moto.vozidel	4 330	4 150	4 832	5 222	5 557	6 017	7 173	7 296	0	0
clo	15 170	17 360	17 410	19 676	14 931	13 621	12 050	13 612	10 020	9 775
majetkové daně	780	2 090	3 216	3 857	4 954	6 250	6 824	5 974	6 420	7 858
pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	108 970	129 990	154 320	174 316	191 004	203 910	210 888	222 176	242 320	258 513
z toho pojistné na důchodové pojištění	?	?	?	133 927	146 333	156 338	161 827	170 457	185 950	198 424
ostatní daňové příjmy	14 860	4 100	5 790	5 512	1 030	438	321	1 812	45	136

Zdroj: Státní závěrečný účet roku 2002

Příloha 3 - Vývoj příjmů státního rozpočtu v letech 2002 - 2013

Ukazatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Příjmy státního rozpočtu celkem (v mil. Kč)	699 665	769 207	866 460	923 060	1 025 883	1 063 941	974 615	1 000 377	1 012 755	1 051 387	1 091 863
Daňové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	668 321	717 998	771 616	802 895	900 648	929 895	833 221	863 859	890 250	912 278	922 404
v tom:											
daně z příjmů fyzických osob	88 629	95 209	94 773	91 591	102 137	94 957	85 651	87 489	90 614	92 586	94 494
daně z příjmů právnických osob	84 270	85 499	100 275	95 470	114 751	127 174	83 338	86 305	82 296	89 192	81 484
daň z přidané hodnoty (DPH)	125 657	140 383	146 823	153 516	166 628	177 816	176 717	187 821	191 894	199 714	219 965
zvláštní daně a poplatky ze zboží a služeb v tuzemsku (spotřební daně)	72 761	82 795	103 626	112 561	131 591	125 538	123 836	130 859	139 214	139 610	136 450
poplatky a odvody v oblasti živ. prostř.	1 162	1 330	1 256	1 306	1 310	1 341	1 377	1 431	1 458	1 741	1 838
správní poplatky	3 512	3 438	3 727	3 950	4 119	4 115	2 453	2 508	2 420	2 533	1 687
daně a poplatky z provozu moto.vozidel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
clo	10 252	4 903	1 248	1 218	1 435	2 204	1 397	1 661	1 727	2	0,6
majetkové daně	8 773	10 380	8 107	8 516	10 576	10 410	8 059	7 678	11 719	11 100	9 078
pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti	272 366	293 304	311 183	333 702	367 142	385 504	347 841	355 835	366 817	371 498	372 189
z toho pojistné na důchodové pojištění	209 585	243 233	258 277	276 857	304 861	319 947	310 208	317 772	327 881	331 971	
ostatní daňové příjmy	939	757	598	1 065	959	836	2 552	2 272	2 091	4 302	5 218

Zdroj: Státní závěrečný účet roku 2013

Příloha 4 - HDP v letech 1990 - 2014

	Měřicí jednotka	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Hrubý domácí produkt, sezonně neočištěno	mil. Kč, běžné ceny	672 776	868 228	974 694	1 195 811	1 364 823	1 580 115	1 812 622	1 953 311	2 142 587	2 237 300	2 372 630	2 562 679	2 674 634	2 801 163	3 057 660	3 257 972	3 507 131	3 831 819	4 015 346	3 921 827	3 953 651	4 022 511	4 041 610	4 077 109	4 260 886
Růst HDP (stálé ceny)	%	-	-9,7	-2,3	1,0	2,4	6,2	4,3	-0,7	-0,3	1,4	4,3	3,1	1,6	3,6	4,9	6,4	6,9	5,5	2,7	-4,8	2,3	2,0	-0,9	-0,5	2,0
Hrubý domácí produkt	mil. EUR (podle korunového kurzu EUR) mil. PPS mil. USD (podle korunového kurzu USD)	-	-	-	34 997	39 964	45 542	52 606	54 364	59 436	60 661	66 628	75 189	86 805	87 965	95 839	109 387	123 739	138 024	180 987	148 301	156 333	163 610	160 745	156 969	154 756
Podíl soukromých subjektů na tvorbě HPH	%	-	-	-	-	-	68,12	70,90	73,92	74,62	74,69	77,72	79,45	79,15	78,75	79,33	79,75	79,85	80,43	80,20	78,75	79,48	79,78	79,79	79,72	-
Sřediní stav obyvatelstva	tis. osob Kč, běžné ceny EUR	10 363 64 923	10 309 84 223	10 318 94 467	10 331 115 754	10 336 132 043	10 331 152 952	10 315 175 721	10 304 189 575	10 295 208 120	10 283 217 577	10 273 230 969	10 224 250 649	10 201 262 199	10 202 274 579	10 207 299 567	10 234 318 345	10 267 341 604	10 323 371 204	10 430 384 992	10 491 373 810	10 517 375 921	10 497 383 218	10 509 384 575	10 511 387 900	10 525 404 843
HDP na 1 obyvatele	(podle korunového kurzu EUR) PPS USD (podle korunového kurzu USD)	-	-	-	3 388	3 866	4 408	5 100	5 276	5 773	5 899	6 486	7 354	8 510	8 623	9 390	10 688	12 053	13 371	15 435	14 135	14 864	15 587	15 296	14 934	14 704
Směnný kurs Kč vůči EUR ²⁾	Kč	-	-	-	34,17	34,15	34,70	34,46	35,93	36,05	36,88	35,61	34,08	30,81	31,84	31,90	29,78	28,34	27,76	24,94	26,45	25,29	24,59	25,14	25,97	27,53
Parita kupní síly vůči PPS ³⁾	Kč	-	-	-	-	-	13,24	14,15	14,90	16,25	16,36	16,36	16,58	16,77	16,62	16,98	17,11	17,25	17,19	18,26	18,48	18,26	17,76	17,66	17,74	17,65
Směnný kurs Kč vůči USD ²⁾	Kš	21,15	27,92	28,37	29,15	28,79	28,55	27,14	31,71	32,27	34,60	38,59	38,04	32,74	28,23	25,70	23,65	22,61	20,31	17,04	19,06	19,11	17,69	19,58	19,57	20,75
Produktivita práce (na 1 odpracovanou hodinu)	Kč, běžné ceny rok 2010 = 100	-	-	-	-	-	166,57	190,66	206,33	227,91	241,15	257,57	290,83	301,92	320,62	348,50	364,24	390,76	421,65	431,13	431,46	434,42	441,72	449,30	455,16	470,98
Produktivita práce (na 1 odpracovanou hodinu)	(stálé ceny roku 2010)	-	-	-	-	-	64,2	66,9	66,7	66,9	68,8	72,3	77,9	78,7	82,7	86,4	90,2	96,1	100,2	100,4	97,9	100,0	101,9	102,2	102,1	103,1

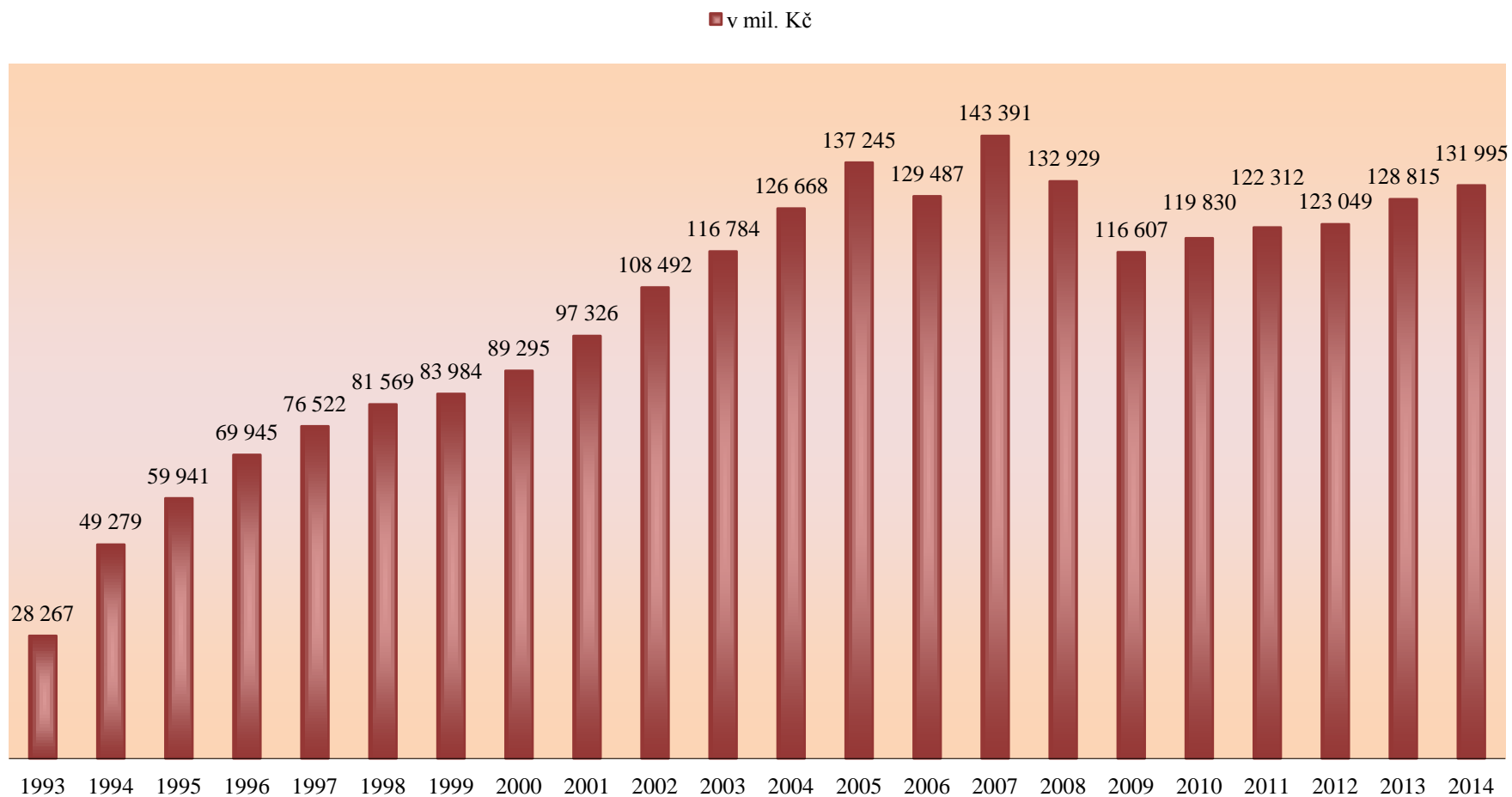
Zdroj: Český statistický úřad

https://www.czso.cz/documents/10180/33786359/32018115_0401.pdf/880e7682-3000-4348-ac86-fb19c7a4e758?version=1.1

Příloha 5 - Přehled vývoje inkasa daně z přidané hodnoty v letech 1993 až 2014

Přehled vývoje inkasa daně z přidané hodnoty v letech 1993 až 2014

Zdroj: finanční správa